

Master Scriptie

Kunstmatige intelligentie in de lokale journalistiek

Een kwalitatief onderzoek naar de toepassingen en risico's van AI binnen de Nederlandse lokale media

Student Name: Anne Beckers
Student Number: 661131

Supervisor: Dr. Marco van Kerkhoven

Master Media Studies - Media & Journalistiek
Erasmus School of History, Culture and Communication
Erasmus University Rotterdam

Master's Thesis
June 2024

Word Count: 17.470

Kunstmatige intelligentie in de lokale journalistiek

ABSTRACT

Lokale media staan door de huidige technologische ontwikkelingen en de transformatie naar streekomroepen onder druk om vernieuwende strategieën te ontwikkelen en aan te passen, zodat ze lezers kunnen blijven aantrekken en verkeer naar hun online platforms kunnen genereren. Kunstmatige intelligentie zou een grote rol kunnen spelen bij het revitaliseren, professionaliseren en transformeren van lokale media, dankzij de mogelijkheden die het biedt. In deze scriptie is daarom onderzocht hoe AI de journalistieke waarden en huidige manier van werken van lokale media in Nederland beïnvloedt. Dit onderzoek is onderverdeeld in drie deelvragen. De eerste vraag onderzoekt hoe lokale media in Nederland AI implementeren. De tweede vraag richt zich op de strategieën die zij overwegen met betrekking tot ethiek, budget en verdere toepassingen. De derde vraag onderzoekt in hoeverre de kernwaarden van de journalistiek - betrouwbaarheid, transparantie en objectiviteit - worden beïnvloed door de inzet van AI. Hiervoor zijn 11 diepte-interviews gehouden met redactieleden van verschillende lokale media in Nederland. Deze redactieleden zijn actief betrokken bij het verkennen van de ontwikkeling en integratie van AI binnen hun lokale media. De interviews zijn vervolgens thematisch geanalyseerd, gecodeerd en gegroepeerd volgens de 3 deelvragen van dit onderzoek. Uit de resultaten van het kwalitatief onderzoek blijkt dat lokale media in Nederland AI zien als een potentieel middel voor efficiëntere productieprocessen en nieuwe creatieve mogelijkheden, maar momenteel vooral als ondersteunend en niet als autonome nieuwsproducent. Lokale media benadrukken het belang van ethische training, transparantie en menselijk toezicht om de journalistieke waarden van objectiviteit en betrouwbaarheid te behouden en zo de voordelen van AI optimaal te benutten. Aangezien AI in de journalistiek zich nog in een pioniersfase bevindt, is het cruciaal om de impact op de journalistieke rol en waarden te blijven onderzoeken en te waarborgen voor een democratische samenleving.

KEYWORDS: *kunstmatige intelligentie, AI, lokale journalistiek, journalistieke ethiek, interviews*

Inhoudsopgave

ABSTRACT	2
1. INLEIDING	4
2. CONTEXT EN THEORIE	8
2.1 LOKALE MEDIA IN CONTEXT	8
2.2 THEORETISCH KADER.....	9
3. METHODE	17
3.1 DIEPTE-INTERVIEWS	17
3.2 DEELNEMERS	18
3.3 DATAVERZAMELING	19
3.4 DATA-ANALYSE	20
4. RESULTATEN	23
4.1 VOORDELEN EN TOEPASSINGEN VAN AI VOOR LOKALE MEDIA	24
4.1.1 AI als hulpmiddel.....	24
4.1.2 AI als tijdsbesparing	27
4.1.3 AI als vernieuwing.....	28
4.2 STRATEGISCHE AANPAK EN TOEKOMSTIGE TOEPASSINGEN VAN AI IN LOKALE MEDIA	30
4.2.1 Aanpak op ethische kwesties	30
4.2.2 Financiële bereidbaarheid	31
4.2.3 Toekomstige praktische toepassingen van AI voor lokale media.....	33
4.3 ETHISCHE OVERWEGINGEN EN RISICO'S VAN AI VOOR LOKALE MEDIA	35
4.3.1 Objectiviteit, menselijkheid en een kritische houding als journalist	35
4.3.2 Betrouwbaarheid	38
4.3.3 Transparantie.....	40
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE.....	44
5.1 BEANTWOORDING DEELVRAGEN EN CONCLUSIE	44
5.2 DISCUSSIE.....	52
6. LITERATUURLIJST	54
BIJLAGE A. INTERVIEW GIDS.....	59
BIJLAGE B. VOORBEELD CODEREN IN TRANSCRIPT.....	60
BIJLAGE C. CODEBOEKEN EN TABELLEN	61
DECLARATION PAGE: USE OF GENERATIVE AI TOOLS IN THESIS	75

1. Inleiding

In het verleden hadden lokale media weinig concurrentie met andere mediavormen vanwege de gespecialiseerde informatie en inhoud die ze bieden (Jenkins & Nielsen, 2020, p. 472). Echter hebben structurele veranderingen in de mediabranche, gedreven door technologische ontwikkeling en de opkomst van het internet, het traditionele model van lokale media ernstig verstoord (Borges & Reviglio, 2024). Lokale media waren afhankelijk van inkomsten uit advertenties en deze inkomsten zijn door de nieuwe mediavormen onder druk komen te staan (Borges & Reviglio, 2024). In de hedendaagse online omgeving moeten lokale nieuwsmedia concurreren niet alleen met internationale nieuwsorganisaties, maar ook met aanbieders van entertainment en content op sociale media (Borges & Reviglio, 2024). Lokale nieuwsbronnen staan daarom voor verschillende uitdagingen, zoals dalende oplages en de verschuiving van advertenties van drukwerk naar digitale platformen (Ali & Radcliffe, 2017, p. 4).

Sinds 2023 hebben de stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) en het kabinet duidelijk gemaakt dat er voor lokale omroepen in Nederland veel gaat veranderen (NLPO, 2023a). Momenteel hebben een groot aantal gemeentes in Nederland nog een lokale omroep. De gemeente is verplicht bij te dragen aan de kosten van deze lokale omroep en krijgt hiervoor een vergoeding van het Rijk. Het Rijk is van plan om extra financiering toe te kennen aan de lokale omroepen, met als doel een transformatie naar streekomroepen te bevorderen. Dit zou moeten gaan zorgen voor meer professionalisering en hogere kwaliteit van het aanbod (NLPO, 2023a). Het is cruciaal voor lokale media om de huidige inkomstendalingen tegen te gaan door innovatieve benaderingen te onderzoeken om de betrokkenheid van lokale gemeenschappen te blijven bevorderen (Ali & Radcliffe, 2017, p. 54).

Kunstmatige intelligentie kan een grote rol spelen bij het revitaliseren, professionaliseren en transformeren van lokale media, dankzij de mogelijkheden die het biedt. Generatieve kunstmatige intelligentie (GenAI) heeft veel aandacht gekregen vanwege haar vermogen om creatieve en realistische output te produceren, onder andere met tools zoals ChatGPT en DALL-E. (García-Peñalvo & Vázquez-Ingelmo, 2023, p. 7). Generatieve AI biedt momenteel verschillende functies, waarbij beeld-, geluid- en tekstgeneratie opvallen als de drie belangrijkste. Een beeldgenerator kan op basis van een gebruikersprompt afbeeldingen genereren die soms niet te onderscheiden zijn van echte foto's of originele kunstwerken (Garon, 2023, p. 18). Deze tools zijn handig voor branding, sociale media, content creatie, thumbnails en meer (Garon, 2023, p. 18). Daarnaast zijn er AI-tools die beelden kunnen bewerken, zoals het aanpassen van kleuren of vervagen (Bandi et al., 2023, p. 31). Generatieve AI heeft diverse toepassingen in audio en muziek, zoals voice-overs en het produceren van

muziek op basis van genre, stijl en thema (Bandi et al., 2023, p. 26). AI kan niet alleen tekst genereren, maar ook bewerken, samenvatten, vergelijken, parafraseren en uitbreiden op basis van ingevoerde tekst (Bandi et al., 2023, p. 27). AI biedt aanzienlijke mogelijkheden voor tijdsbesparing en efficiëntie bij redactionele taken. Het kan nieuwsverhalen genereren, waardoor journalisten meer tijd hebben voor andere taken (Pavlik, 2023). AI kan ook persmateriaal en achtergrondinformatie samenvatten, waardoor de belangrijkste punten snel duidelijk worden (Pavlik, 2023; Nishal & Diakopoulos, 2023). Daarnaast kan AI hoogwaardige content produceren met minder fouten (Pavlik, 2023) en journalisten helpen bij het analyseren van data en het identificeren van patronen (Marconi et al., 2017).

Op het eerste gezicht lijken al deze AI-toepassingen aantrekkelijk voor de lokale journalistiek, maar er zijn ook complexe aspecten verbonden aan het integreren van AI in redactionele processen. Gulyas en Hess (2023, p. 1) wijzen erop dat er spanningen kunnen ontstaan bij lokale media door de spanning tussen traditionele werkmethoden en de rol van digitale technologieën bij het herstructureren, verdiepen of versterken van hun redactionele functies. Ze benadrukken dat er een balans moet worden gevonden en dat digitale tools niet altijd als de enige effectieve benadering moeten worden beschouwd. Het erkennen van generatieve AI als een hulpmiddel gebaseerd op data in plaats van een allesomvattende oplossing, helpt realistische verwachtingen te scheppen over wat ermee bereikt kan worden (García-Peñalvo & Vázquez-Ingelmo, 2023, p. 15).

Er zijn ook al diverse publieke discussies gevoerd naar aanleiding van "schandalen" met betrekking tot AI in de media, waarbij vragen zijn gerezen over de ethiek en de betrouwbaarheid van AI-systemen. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van AI in het tijdschrift "Sports Illustrated", waar onlangs aan het licht kwam dat AI werd gebruikt om veel van de artikelen volledig te schrijven zonder dit aan de lezers kenbaar te maken (Stehle, 2024). Google Gemini faalde ook bij het streven naar meer inclusiviteit in zijn AI-software. Dit leidde tot afbeeldingen van Nazi-Duitse soldaten met een donkere huidskleur, wat volgens het publiek juist de ingebouwde vooroordelen en onbetrouwbaarheid van AI illustreerde (Robertson, 2024). Bij het NOS-journaal ging het ook mis toen een achtergrondfoto verscheen van koningspinguïns op Antarctica die niet echt bleek te zijn, maar een manipulatie die door AI was gegenereerd (Haan, 2023). Dit incident benadrukte de groeiende uitdaging om beeldmanipulaties van AI te detecteren.

Bestaande literatuur bespreekt uitgebreid de effecten van digitalisering en geautomatiseerd nieuws op nieuwsorganisaties en lokale media-initiatieven (Jenkins & Nielsen, 2018; Jenkins & Nielsen, 2020; Hess & Waller, 2017; Olsen & Solvoll, 2018; Picard,

2016; Kerkhoven & Bakker, 2014). Er is gebrek aan onderzoek rondom AI doordat het een zeer recente en opkomende ontwikkeling is. Bestaande literatuur waar wel de invloed van AI op de journalistiek besproken wordt richt zich vooral op groter en beter gefinancierde media. Dit onderzoek probeert deze leemte te vullen door zich te concentreren op de impact van AI op lokale en kleinere media. De wetenschappelijke relevantie van deze studie ligt in het verkennen van hoe AI wordt geïmplementeerd in praktijk en de invloed ervan op de journalistieke ethiek en waarden binnen de context van lokale media in Nederland. Het onderzoek kan bijdragen aan de academische literatuur door inzicht te verschaffen in hoe AI-tools algemene journalistieke normen en waarden beïnvloeden.

Op maatschappelijk niveau is dit onderzoek relevant omdat lokale media een cruciale rol spelen in democratische samenlevingen door burgers te informeren en betrokkenheid bij lokale gemeenschappen te bevorderen. De implementatie van AI-tools biedt zowel kansen als risico's voor de kwaliteit en integriteit van lokale journalistiek. Het begrijpen van hoe AI wordt toegepast in Nederlandse lokale media en hoe dit de journalistieke normen beïnvloedt, is essentieel voor beleidsmakers, mediaorganisaties en het publiek. Het ontwikkelen van passende richtlijnen en methoden is nodig om journalistieke integriteit en maatschappelijke impact te waarborgen. De centrale onderzoeksvraag luidt:

Hoe beïnvloedt generatieve AI de journalistieke waarden en de huidige manieren van werken van lokale media in Nederland?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zijn een aantal deelvragen geformuleerd. Er wordt onderzocht hoe lokale media in Nederland generatieve kunstmatige intelligentie-tools implementeren en welke mogelijkheden en voordelen deze bieden. Daarnaast welke strategieën er overwogen worden door lokale omroepen rondom AI: financiële bereidbaarheid, ethische verantwoordelijkheden en potentiële toepassingen in de toekomst. Dit onderzoek zal evalueren in hoeverre de toepassing van AI in lokale media de kernwaarden van de journalistiek, zoals betrouwbaarheid, transparantie, kritische houding en objectiviteit, ondermijnt. De deelvragen zijn als volgt:

- 1. Hoe implementeren lokale media in Nederland generatieve kunstmatige intelligentie tools?*
- 2. Welke strategieën overwegen lokale media om AI te implementeren, met inachtneming van factoren zoals financiële bereidbaarheid, ethische verantwoordelijkheden en potentiële toepassingen in de toekomst?*

3. *In hoeverre en op welke wijze worden de kernwaarden van de journalistiek, zoals betrouwbaarheid, transparantie, kritische houding en objectiviteit, op het spel gezet door de toepassing van AI in lokale media?*

Het resterende deel van deze scriptie is georganiseerd in vijf hoofdstukken. Hoofdstuk twee biedt een diepgaande analyse van eerdere literatuur en introduceert een benadering om AI in de lokale journalistiek te verbinden met de journalistieke waardetheorie. Daarnaast bespreekt het hoofdstuk recente literatuur over AI, met speciale aandacht voor de lopende discussie over risico's en ethische overwegingen maar ook de voordelen en mogelijkheden. Hoofdstuk drie behandelt de methoden die zijn gebruikt voor de datacollectie en -analyse. Specifiek wordt besproken waarom bepaalde onderzoeksmethoden zijn gekozen en hoe deze zijn uitgevoerd. Hoofdstuk vier presenteert de belangrijkste resultaten van de interviews. Deze resultaten worden gepresenteerd op basis van de belangrijkste thema's uit de data-analyse. Hoofdstuk 5 bespreekt de bevindingen en resultaten in relatie tot het theoretische kader uit hoofdstuk twee. Verder bevat hoofdstuk vijf een conclusie en de beantwoording van de onderzoeksvraag. Daarnaast worden de beperkingen van het onderzoek genoemd en worden aanbevelingen voor toekomstig onderzoek gepresenteerd.

2. Context en theorie

2.1 Lokale media in context

Metzgar et al. (2011, p. 784) definiëren lokale media aan de hand van zes kenmerken: ze moeten zich richten op een specifiek geografisch gebied, gemeenschapsgericht zijn, originele nieuwsverslaggeving hebben, voornamelijk op het web actief zijn, nieuwsleemtes invullen en burgerparticipatie stimuleren. Volgens Van Kerkhoven (2016) wordt verwacht dat lokale online nieuwsdiensten een belangrijke rol spelen in het versterken van lokale en regionale politieke nieuwsecosystemen. Ze zouden flexibeler, kostenefficiënter en innovatiever moeten zijn en burgers als bijdragers moeten betrekken. Kwalitatief onderzoek door Nielsen (2015, p. 11) onder lokale televisiekijkers in Nederland suggereert dat er patronen zijn in de verwachtingen van mensen over wat lokale media zouden moeten doen. Deze patronen omvatten het leveren van onbevooroordeelde achtergrondinformatie over gemeenschapsaangelegenheden, het bevorderen van sociale integratie, het bieden van inspiratie en lokale voorbeelden, het breed vertegenwoordigen van verschillende groepen in de gemeenschap, het vergroten van het begrip tussen verschillende groepen binnen de gemeenschap, het registreren van regionale gebeurtenissen en het bijdragen aan een gevoel van verbondenheid (Nielsen, 2015, p. 11). Uit een onderzoeksrapport van AethiQs (2021, p. 17) over de maatschappelijke relevantie van lokale publieke omroepen bleek dat goed informeren, waarheidsgetrouw, fair, integer en controleerbaarheid belangrijke journalistieke codes zijn die hoog in het vaandel staan bij lokale media. Van journalisten bij lokale omroepen wordt verwacht dat zij transparant werken, verantwoording kunnen afleggen en de journalistieke codes volgen.

In Nederland vormen lokale media een essentieel onderdeel van een gezonde democratische structuur en fungeren ze als een verbindende factor binnen lokale gemeenschappen (AethiQs, 2021, p. 5). Bijna elke gemeente in Nederland beschikt over een lokale publieke omroep en ontvangt jaarlijks een budget van de overheid ter ondersteuning hiervan. Vaak is dit het enige budget waarover een lokale omroep beschikt, tenzij ze aparte subsidies aanvragen. De onafhankelijkheid, kwaliteit en diversiteit van deze lokale media zijn wettelijk beschermd volgens de Mediawet (VNG, z.d., para. 1). In de praktijk hebben veel lokale media moeite om overeind te blijven en zijn ze financieel erg kwetsbaar (AethiQs, 2021, p.5). De bijdragen van gemeenten zijn vaak erg bescheiden, terwijl de commerciële inkomsten sterk kunnen variëren. Beperkte financiële middelen en personeel leggen druk op de kwaliteit van lokale journalistiek. De Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) is verantwoordelijk voor de samenwerking en coördinatie van meer dan 240 lokale

publieke omroepen in Nederland (NLPO, 2023b, para. 1). Zoals eerder aangegeven, kan de NLPO een belangrijke rol spelen in het verbreden van de kennis van lokale omroepen op het gebied van digitalisering, kunstmatige intelligentie en ondersteuning bij de overgang naar streekomroepen en professionalisering.

Voor lokale nieuwsbronnen leken de opkomst van digitale media veelbelovend, vanwege lage toetredingsdrempels en productiekosten die kosteneffectieve en diepgaande verslaggeving over de gemeenschap mogelijk maakten (Nielsen, 2015, p. 7). Het concrete bewijs met betrekking tot digitalisering en de effecten ervan op lokale media is echter zeer gemengd, en het optimisme wordt niet altijd goed ondersteund (Nielsen, 2015, p. 8). Nieuwe vormen van lokale media in het digitale tijdperk kenmerkt zich door grote variaties in kwaliteit, een hoog verloop en serieuze zorgen omtrent hun redactionele autonomie en onafhankelijkheid (zie bijvoorbeeld Metzgar et al., 2011; Thurman et al., 2012; van Kerkhoven & Bakker, 2014). Bovendien, met de opkomst van digitale media en globalisering leven we nog steeds lokale levens, maar zijn onze levens minder lokaal begrensd (Nielsen, 2015, p.5). Uit interviews met vertegenwoordigers van tien lokale digitale media in de Verenigde Staten blijkt dat deze media onder druk staan om zich aan te passen aan nieuwe markteisen (Pantic, 2021, p. 1749). Lokale media moeten nieuwe strategieën introduceren om nog steeds lezers aan te trekken en verkeer naar hun onlinewebsites te genereren (Pantic, 2021, p. 1749).

2.2 Theoretisch kader

In dit deel van het onderzoek worden verschillende concepten en theorieën besproken die relevant zijn voor het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag en deelvragen. Zo blijkt uit de bovenstaande tekst dat goed informeren, waarheidsgetrouwheid, eerlijkheid, integriteit en controleerbaarheid belangrijke journalistieke normen zijn die hoog in het vaandel staan bij lokale media. Van journalisten bij lokale omroepen wordt verwacht dat zij transparant werken, verantwoording kunnen afleggen en zich aan journalistieke normen houden. Bovendien, met de huidige situatie in de lokale media moeten ze nieuwe strategieën ontwikkelen om nog steeds lezers aan te trekken en verkeer naar hun online platforms te genereren.

Eerst zal kort worden ingegaan op de mogelijke voordelen van AI voor het algemene journalistieke veld, zoals al besproken is in de huidige literatuur. Aan de hand van speculaties en vraagstukken in bestaande literatuur zal worden geanalyseerd en onderbouwd waarom journalistieke codes en normen mogelijk in gevaar kunnen komen door AI. Daarna wordt

dieper ingegaan op deze journalistieke codes en waarden, wat dient als een referentiekader voor de rest van het onderzoek.

2.2.1 Mogelijke voordelen van AI in de lokale journalistiek

Eerdere literatuur wijst uit dat AI aanzienlijke potentiële mogelijkheden biedt voor tijdsbesparing en verbeterde efficiëntie bij alledaagse redactionele taken. AI kan mogelijk worden ingezet voor het genereren van nieuwsverhalen of artikelen, waardoor journalisten meer ruimte hebben om zich te concentreren op andere aspecten van hun taken (Pavlik, 2023, p. 87). Mediaorganisaties of redacties ontvangen veel persmateriaal en vergaren veel achtergrondinformatie. Generatieve AI kan gebruikt worden om automatische samenvattingen te maken van lange artikelen of nieuwsverhalen. Hierdoor wordt het gemakkelijker om snel de belangrijkste punten uit een persbericht, artikel of journalistiek stuk te halen (Pavlik, 2023, p. 87; Nishal & Diakopoulos, 2023, p. 4). Zoals Pavlik (2023, p. 92) suggereert, heeft AI potentie om hoogwaardige content te genereren voor de journalistiek- en mediabranche. Dit komt doordat het minder "menselijke fouten" maakt, zoals grammaticale fouten. Verder kunnen, zoals Marconi et al. (2017, p. 1) benadrukken, AI-gerelateerde ontwikkelingen en tools journalisten in staat stellen om data te analyseren, patronen te identificeren en bruikbare inzichten en trends uit meerdere bronnen te halen. AI heeft de potentie om zaken waar te nemen die niet altijd met het blote oog zichtbaar zijn. Het kan ook data en gesproken woorden omzetten in tekst, tekst in audio en video, en meer (Marconi et al., 2017, p. 1). Algoritmische journalistiek kan effectief worden toegepast voor de productie van eenvoudige en strikt feitelijke content (Grimme, 2022, p. 37).

Volgens de-Lima-Santos & Ceron (2021, p. 13) zou AI in nieuwsmedia redactionele taken kunnen vereenvoudigen, zonder dat het nodig is om de unieke vaardigheden van journalisten te vervangen. Het kan nieuwe vormen van participatie bevorderen en nieuwe producten ontwikkelen, wat op zijn beurt het mediagebruik van een organisatie kan verhogen (deLima-Santos & Ceron, 2021, p. 13). De geautomatiseerde journalistiek met behulp van AI brengt ethische uitdagingen met zich mee, die later uitvoerig zullen worden besproken. Dörr en Hollnbuchner (2016, p. 414) zijn echter van mening dat AI in de journalistiek in staat is om deze ethische uitdagingen te overwinnen. Het zou journalisten kunnen verlichten van hun dagelijkse routinewerk en economische druk verminderen. AI zou meer ruimte kunnen bieden voor diepgaande analyses en verbetert de kwaliteit van de berichtgeving, waardoor journalisten meer tijd hebben om ethische overwegingen in hun journalistieke werk mee te nemen (Dörr & Hollnbuchner, 2016, p. 414). Taken zoals het controleren van bronnen,

reflectie, nauwkeurigheid, respect voor menselijke waardigheid en meer (Dörr & Hollnbuchner, 2016, p. 414).

Hoewel eerdere literatuur wijst op aanzienlijke potentie en mogelijke voordelen van AI voor de journalistiek, ontbreekt het nog aan concreet en praktisch bewijs over de werkelijke implicaties, implementaties en de mate waarin deze voordelen zich ook in de praktijk manifesteren volgens lokale mediaorganisaties. Bovendien blijft het vanuit huidig onderzoek onduidelijk welke strategieën en benaderingen lokale media overwegen of al hanteren met betrekking tot AI. Bijvoorbeeld hoe financieel bereid ze zijn op het gebruik van AI en hoe zij de ontwikkeling en evolutie van AI-toepassingen voor de lokale journalistiek in de toekomst zien vorderen. Daarnaast zijn de besproken implementaties, mogelijkheden en voordelen van AI voornamelijk gericht op de journalistiek in het algemeen, met weinig specifieke toepassingen voor lokale media. Daarom is het van belang om de volgende twee deelvragen te formuleren en onderzoeken:

Deelvraag 1: Hoe implementeren lokale media in Nederland generatieve kunstmatige intelligentie-tools?

Deelvraag 2: Welke strategieën overwegen lokale media om AI te implementeren, met inachtneming van factoren zoals financiële bereidbaarheid, ethische verantwoordelijkheden en potentiële toepassingen in de toekomst?

2.2.2 Risico's van AI in het naleven van journalistieke waarden en normen

Om de hoofdonderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is het buiten de voordelen en mogelijkheden van AI om, ook belangrijk om te onderzoeken op welke manier AI risico's kan vormen voor lokale media. Volgens Peña-Fernández et al. (2023, p. 1) zullen media voor de uitdaging staan om technologische afhankelijkheid in balans te brengen met redactionele onafhankelijkheid. Wat betreft het publiek, tonen ze tot nu toe weinig duidelijke voorkeur voor geautomatiseerde teksten; door mensen geschreven content blijft dominant vanwege de leesbaarheid (Peña-Fernández et al., 2023, p. 1). In huidige literatuur zijn verschillende potentiële risico's naar boven gekomen en in overweging genomen. Het is opmerkelijk dat de beschikbare literatuur voornamelijk van enkele jaren geleden dateert, toen generatieve AI nog niet zo ver ontwikkeld was als vandaag de dag. Destijds richtte de wetenschappelijke discussie zich voornamelijk op geautomatiseerd nieuws en algoritmisch nieuws. Hoewel AI en

geautomatiseerd nieuws niet exact hetzelfde zijn, kunnen ze vergelijkbare risico's met zich meebrengen. Daarom worden deze onderzoeken ook in de onderstaande tekst meegenomen.

Een van de ethische overwegingen met betrekking tot AI in de journalistiek en media is de mogelijkheid om bestaande kloven op het gebied van gender, ras, sociale klasse en meer te vergroten door het gebruik van bevooroordeelde data en problematische geautomatiseerde beslissingen (Brundage et al., 2018, p. 6). AI vereist training, en als dit gebeurt met verouderde data of fouten in het ontwerp, kan dit leiden tot diverse ethische gevolgen (Dörr & Hollnbuchner, 2017, p. 405). Volgens Peters (2022, p. 1) hebben algoritmes, net als mensen, vooroordelen en politieke voorkeuren, omdat ze de waarden weerspiegelen die hun ontwerpers en ontwikkelaars erin hebben opgenomen.

Een andere ethische kwestie die uit de literatuur naar voren komt met betrekking tot generatieve AI, is dat het niet altijd overeenkomt met de verantwoordelijkheid van journalisten om betrouwbare en waarheidsgetrouwe informatie aan hun publiek te leveren (Pavlik, 2023, p. 88; Lewis et al., 2019a, p. 75; Grimme, 2022, p. 35). Generatieve AI-tools zijn in staat om nieuwe inhoud te creëren, zoals tekst, audio of afbeeldingen. Een zorg hierbij is dat ze gebruikt worden om misleidende of nepinformatie te produceren, die voor mensen moeilijk te onderscheiden is van echte of waarheidsgetrouwe inhoud (Pavlik, 2023, p. 88). Dit zou kunnen leiden tot de verspreiding van nepnieuws of andere schadelijke informatie als het niet correct wordt gecontroleerd (Pavlik, 2023, p. 88). Generatieve AI-tools of te wel “language models” zijn nog steeds zeer beperkt door de kwaliteit en samenhang van de gegenereerde output omdat ze zijn getraind op een grote hoeveelheid data (Pavlik, 2023, p. 90; Grimme, 2022, p. 35). Hierdoor kan de gegenereerde output soms inaccuraat zijn of worden er on-gerelateerde elementen toegevoegd. Verder is het mogelijk dat het geen nauwkeurige output kan geven op input die buiten zijn trainingsdata vallen en zeer specifiek of niche zijn (Pavlik, 2023, p. 90).

Uit onderzoek van Linden (2017, p. 134) bleek dat journalisten destijds nog niet bereid waren om geautomatiseerd nieuws te accepteren. Ze vinden dat dergelijke software handig is voor voorspellingen, maar het ontbreekt volledig aan nieuwsgierigheid en menselijke creativiteit en beperkt zich tot clichématige aanbevelingen (Linden, 2017, p. 134; Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 4). Om objectief, eerlijk en geloofwaardig te zijn als journalist, is zelfperceptie en het gebruik van de juiste woordenschat en informatieweergave van groot belang. Dit is om te voorkomen dat er een verkeerde voorstelling van informatie of gegevens ontstaat (Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 4). Deskundigen die werken met ‘smart machines’ hebben ontdekt dat mensen geneigd zijn een machine te vertrouwen wanneer deze gedurende lange tijd zonder fouten functioneert (Linden, 2017, p. 135). Daardoor kunnen

beslissingsondersteunende tools mensen mentaal lui maken, omdat de computer de interactieve schakel tussen denken en handelen wegneemt (Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 3). Dit kan risico's met zich meebrengen voor journalisten die minder nauwkeurig worden in het checken van feiten en het dubbel controleren van de oorsprong van gegevens (Dörr & Hollnbuchner, 2017, p. 405; Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 3). Volgens Grimme (2022, p. 37) ligt de schuld niet in de aard van de technologie en niet in de mentaliteit van de journalist. De grootste uitdaging is het overbruggen van de informatiekloven en het vinden van een manier waarop journalisten op een zinvolle manier met AI kunnen werken (Grimme, 2022, p. 37).

De intrede van een software of automatisering in een communicatieve rol binnen het journalistieke proces roept vragen op in eerdere literatuur over hoe de sociale ruimte van de journalistiek en de relaties binnen deze ruimte heringericht kunnen worden (Lewis et al., 2019b, p. 410; Carlson, 2018, p. 226). De belangrijkste relaties binnen de journalistiek worden beschouwd als die tussen de journalist en het publiek, en die tussen journalisten onderling (Lewis et al., 2019b, p. 418). Met betrekking tot de relatie tussen de journalist en het publiek roept de integratie van machines in een voorheen "puur" menselijke interactie zorgen op over hoe consumenten deze verandering zullen ervaren. Hoe zal het publiek reageren op het besef dat nieuws gedeeltelijk of volledig door een machine wordt geproduceerd? (Lewis et al., 2019b, p. 419). Wat betreft de onderlinge relaties tussen journalisten, ontbreekt AI aan de mogelijkheid om deel te nemen aan interpersoonlijke interacties binnen een redactie (Lewis et al., 2019b, p. 420; Carlson, 2018, p. 229). Bij het samenstellen van artikelen en nieuws wisselen journalisten regelmatig vragen en ideeën uit die de inhoud van de geproduceerde content vormgeven. Dit roept vragen op over hoe AI en geautomatiseerde programma's kunnen worden geïntegreerd in de communicatiestromen van de nieuwsredactie (Lewis et al., 2019b, p. 420; Carlson, 2018, p. 226). Met andere woorden, wat zal de machine toevoegen aan het gesprek en hoe zullen de verschillende AI-tools de praktijken vormgeven?

Een van de meer prominente discoursen over de ontwikkeling van digitale media gaat over de verschuiving van een eerdere schaarste aan media inhoud naar een plotselinge overvloed aan content (Carlson, 2018, p. 230). De mogelijkheid van geautomatiseerde journalistiek om nieuwe inhoud exponentieel te vergroten, heeft fundamenteel invloed op het interpretatieve werk van nieuwskeuze (Carlson, 2018, 230). Linden (2017, p. 136) stelt echter dat creatieve banen in de journalistiek weinig tot geen risico lopen op automatisering. Dit heeft vooral te maken met de journalistieke ideologie en hoe journalisten betekenis geven aan hun werk. Het risico van geautomatiseerd en volledig door AI gegenereerd nieuws is zo groot dat

de kernwaarde van journalistiek, namelijk het kritisch bevragen, uitdagen en betwisten van informatie, een te grote aansprakelijkheid wordt volgens Linden (2017, p. 123).

Hoewel AI zeer tijdsefficiënt kan zijn en potentieel een paar alledaagse taken kan overnemen, kan het redactie werk juist ook complexer maken. Grimme (2022, p. 35) stelt dat het gebruik van AI vereist dat er veel meer datamanagement wordt uitgevoerd binnen redactiekantoren. Dit vormt op zichzelf geen direct gevaar voor de uitvoering van journalistieke taken, maar kan professionals belasten met een extra werklast en leiden tot verlies van overzicht of kwaliteitsvermindering in de productie van content. Bovendien kan door de integratie van AI in redactionele processen een verlies aan redactionele controle optreden (Grimme, 2022, p. 34). Voortdurende training voor journalisten in technologisch denken, datamanagement en codering zal nodig zijn om samenwerking met AI-tools mogelijk te maken, zodat er nog steeds wordt voldaan aan de organisatorische en redactionele waarden (Grimme, 2022, p. 34).

Uit huidige literatuur blijkt dat er potentiële risico's zijn voor het handhaven van journalistieke waarden bij AI. Niettemin, blijft huidige literatuur enigszins beperkt en behandelt slechts het topje van de ijsberg. De literatuur is tot dusver vooral theoretisch van aard en kijkt voornamelijk naar geautomatiseerd nieuws wat maar slechts een onderdeel is van AI's mogelijkheden. Het is cruciaal om te onderzoeken hoe deze ethische kwesties zich in de praktijk manifesteren en hoe redactieleden binnen lokale media kijken naar AI. Hoewel sommige literatuur al objectiviteit, betrouwbaarheid en transparantie ter discussie stellen in het kader van AI, moet er verder onderzocht worden naar de risico's die AI zou kunnen opleveren voor lokale media. Dit zal onderzocht worden aan de hand van de volgende deelvraag:

Deelvraag 3: In hoeverre en op welke wijze worden de kernwaarden van de journalistiek, zoals betrouwbaarheid, transparantie, kritische houding en objectiviteit, op het spel gezet door de toepassing van AI in lokale media?

2.2.3 Waarden in de journalistiek

Zoals gesteld in deelvraag 3, hanteren we in dit onderzoek betrouwbaarheid, transparantie, objectiviteit en een kritische houding als fundamentele principes in ethische codes voor journalisten. Om deelvraag 3 later te kunnen beantwoorden, is het essentieel om een referentiekader te hebben en te begrijpen wat deze waarden en ethische codes inhouden.

Binnen de journalistiek, ongeacht mediatype, genre of formaat, streven journalisten naar naleving van journalistieke codes. In democratieën zijn journalisten het min of meer eens over de waarden die in de context van hun dagelijks werk gewaarborgd moeten worden (Deuze, 2005, p. 444). Het is echter wel belangrijk om te beseffen dat universele journalistieke codes maar tot een bepaalde hoogte een goede indicator kunnen zijn van de waarden en principes die de journalistiek vormgeven. De rol van ethiek codes bij het maken van nieuws en journalistieke producten zijn namelijk in de werkelijkheid veel genuanceerder en tot op zekere hoogte context gebonden bij elke mediaorganisatie (Firmstone, 2024, p. 125).

Betrouwbaarheid als journalistieke waarde

Een van de fundamentele ethische principes die journalisten nastreven, is betrouwbaarheid, zoals vastgelegd in verschillende ethische codes, waaronder de Global Charter of Ethics for Journalists (Bordeaux Declaration) van de International Federation of Journalists (2019), de ethische code van de Society of Professional Journalists (SPJ, 2014), en de codes van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (2024) en de Raad voor de Journalistiek (RVDJ, 2023). De code van betrouwbaarheid benadrukt dat journalisten alleen moeten rapporteren over feiten waarvan ze de oorsprong kennen en dat ze geen essentiële informatie mogen achterhouden of documenten vervalsen. Het is de taak van de journalist om de werkelijkheid zoals hij/zij die aantreft en waarneemt als uitgangspunt te nemen. Een kernwaarde van de journalistiek is om materiaal, zowel tekst als beeld, nauwkeurig en getrouw weer te geven zonder misleiding of vervorming. Daarnaast is volgens de journalistieke code van ethiek het ook belangrijk om te voorkomen dat het gevoel van urgentie bij het verspreiden van informatie de verificatie en controle van feiten en bronnen in de weg staat. Betrouwbaarheid hangt sterk samen met het vermogen om bronnen en methoden duidelijk te kunnen identificeren. Dit zorgt ervoor dat het publiek voldoende informatie heeft om de betrouwbaarheid en de motieven van bronnen te kunnen beoordelen, en om toegang te krijgen tot het bronmateriaal wanneer dit relevant en gepast is.

Transparantie en eerlijkheid als journalistieke waarde

Een tweede fundamenteel ethisch principe dat journalisten nastreven, is transparantie en eerlijkheid. Dit principe is vastgelegd in verschillende ethische codes, zoals de Global Charter of Ethics for Journalists (Bordeaux Declaration) van de International Federation of Journalists (2019), de ethische code van de Society of Professional Journalists (SPJ, 2014), en de codes van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ, 2024) en de Raad voor de Journalistiek

(RVDJ, 2023). Volgens deze ethische codes is respect voor feiten en het recht van het publiek op waarheid de eerste verantwoordelijkheid van de journalist. Het is essentieel dat een journalist ethische keuzes en processen aan het publiek kan verantwoorden en daar transparant in is. Het is ook de taak van een journalist of redactie om snel te reageren op vragen over nauwkeurigheid, duidelijkheid en rechtvaardigheid. Bij het bewerken van nieuws in tekst, geluid, beeld of combinaties daarvan, maakt de journalist duidelijk wat de aard van zijn bewerking is. De journalist biedt openheid en transparantie over zijn opdracht, werkwijze en methoden. Transparantie bevordert een toewijding aan de waarheid door het publiek inzicht te geven in hoe het verhaal tot stand is gekomen en waarom het op deze manier is gepresenteerd (Firmstone, 2023, p. 103). Door open te zijn over hun journalistieke praktijken, stimuleren journalisten ook waardevolle zelfreflectie (Thomas, 2022, p. 163).

Objectiviteit en een kritische houding als journalistieke waarde

Het derde fundamentele ethische principe dat journalisten nastreven, is objectiviteit en een kritische houding. Dit is vastgelegd in verschillende ethische codes, waaronder de Global Charter of Ethics for Journalists (Bordeaux Declaration) van de International Federation of Journalists (2019), de ethische code van de Society of Professional Journalists (2014), en de codes van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (2024) en de Raad voor de Journalistiek (RVDJ, 2023). Het is volgens de code de verantwoordelijkheid van een journalist om allesomvattend te zijn in zijn werkwijze. Dit betekent streven naar het horen van beide kanten, het verifiëren van feiten en het weergeven van diverse meningen. Een kritische geest en gezonde scepsis is belangrijk voor journalisten. Daarnaast dienen journalisten ervoor te zorgen dat de verspreiding van informatie niet bijdraagt aan haat of vooroordelen op basis van criteria zoals geografische, sociale of etnische achtergrond, ras, geslacht, seksuele geaardheid, taal, religie, handicap en politieke overtuiging. Objectiviteit heeft een problematische status omdat complete neutraliteit onmogelijk is. Desondanks moeten journalisten onderzoeken op welke manieren hun eigen waarden en ervaringen hun verslaggeving kunnen beïnvloeden om dichter bij de waarheid te komen (Ryan, 2001, p. 4). Het is de taak van de journalist om ervoor te zorgen dat informatie nauwkeurig, evenwichtig en volledig is (Elliott, 1988; Thomas, 2022, p. 158).

3. Methode

Om te onderzoeken *hoe AI de journalistieke waarden en de huidige manieren van werken van lokale media in Nederland beïnvloedt*, is kwalitatief onderzoek toegepast. Via diepte-interviews met professionals in de journalistiek verkrijgen we direct inzicht, waardoor we diepgaande kennis uit eerste hand kunnen opdoen. Door middel van deze open gesprekken begrijpen we niet alleen de standpunten, ervaringen, perspectieven en praktijken van deelnemers, maar kunnen we ook grondiger ingaan op hoe AI wordt geïmplementeerd en welke uitdagingen en risico's dit met zich meebrengt binnen de Nederlandse lokale media.

De keuze voor kwalitatief onderzoek, met name diepte-interviews, is ingegeven door de behoefte aan uitgebreide informatie over de ervaringen, meningen en motivaties van deelnemers met betrekking tot AI in lokale media-initiatieven (Rutledge & Hogg, 2020, p.1). Hoewel een kwantitatieve benadering mogelijk inzicht had kunnen bieden in de implementatie van AI door lokale media, zou dit vooral beschrijvende resultaten hebben opgeleverd en minder diep zijn ingegaan op de vraag hoe AI de journalistieke waarden kan beïnvloeden en welke strategieën ze willen aannemen. Daarom werd kwalitatief onderzoek passender geacht voor dit onderzoek, omdat het de mogelijkheid biedt om complexe fenomenen zoals de integratie van AI op een diepgaand en genuanceerd niveau te verkennen, essentieel voor discussie en beleidsvorming binnen de lokale mediawereld.

3.1 Diepte-interviews

In lijn met Qu & Dumay (2011, p. 246) gebruikt dit onderzoek semigestructureerde interviews om resultaten te verkrijgen. Semigestructureerde interviews worden vertrouwd omdat ze deels gestructureerd en deels open zijn, wat meer flexibiliteit biedt om een natuurlijker gesprek tussen interviewer en geïnterviewde te bevorderen (Qu & Dumay, 2011, p. 246). De semigestructureerde interviews worden geleid door een interviewschema, dat vooraf bepaalde vragen en thema's bevat die de richting bepalen en de interessegebieden uiteenzetten (zie bijlage A voor de interviewgids). De volgorde waarin deze onderwerpen in het interview worden behandeld, is echter afhankelijk van de betrokken deelnemers (Qu & Dumay, 2011, p. 247). Voor elk van deze onderwerpen worden open vragen ontworpen om meer gedetailleerde informatie te verzamelen.

3.2 Deelnemers

Dit onderzoek neemt in totaal 10 diepte-interviews af en richt zich op 11 verschillende redactieleden binnen 10 verschillende lokale media in Nederland. Lokale media worden beschouwd als media die zich inzetten op lokale verslaggeving en een focus hebben op het bedienen van kleinere gemeenschappen. Daarom interviewt dit onderzoek voornamelijk redactieleden van lokale omroepen (n=7) maar wordt het aangevuld met enkele redactieleden van regionale omroepen (n=3). Het doel van het onderzoek is om te spreken met personeel van lokale media-initiatieven die goed op de hoogte zijn van de strategie en het gebruik van AI binnen hun omroep. In Tabel 1 staat een compleet overzicht van de steekproef en de 11 deelnemers die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Aangezien dit onderzoek een focus legt op journalistieke waarden, is de steekproefstrategie doelgericht uitgevoerd om deelnemers te betrekken die voornamelijk een journalistieke rol binnen de omroep vervullen en die als individu binnen de redactie de meeste kennis hebben over AI. Omroepen zijn gekozen als vorm van lokale media vanwege de gebalanceerde variatie in traditionele geschreven artikelen op websites, tv en radio. Deze verscheidenheid aan contentcreatie en productie zorgt voor een breder scala aan inzichten over verschillend gebruik van AI.

Contact met deelnemers verliep via e-mail. Interviews werden alleen ingepland na toestemming. Aan het begin van elk interview hebben we nogmaals mondeling toestemming gevraagd. Deelnemers die anoniem wilden blijven, kregen deze garantie, en ze hadden het recht om op elk moment zonder gevolgen uit het onderzoek terug te trekken. Voorafgaand aan het contact is aan deelnemers gevraagd of ze van plan waren AI te gebruiken of hier al ervaring mee hadden binnen hun omroep, om hun kennisniveau over het onderwerp in te schatten. Als een deelnemer bijvoorbeeld weinig wist over AI, werd in plaats daarvan een andere deelnemer geselecteerd voor de waarde van het onderzoek. De 10 verschillende lokale media zijn geselecteerd aan de hand van rapporten van de NLPO (Nederlandse Lokale Publieke Omroepen), die diverse lokale media in heel Nederland vermelden. Hoewel er 10 interviewdeelnemers nodig waren, zijn er meer dan 50 benaderd om ervoor te zorgen dat er voldoende deelnemers waren en dat er voldoende kennis over het onderwerp AI beschikbaar was.

Tabel 1. Steekproef overzicht

Omroep	Functie van participant	Soort omroep
1 Achterhoek	Eindredacteur	Lokaal
RTV Rijnstreek	Voorzitter	Lokaal
Omroep Flevoland	Data redacteur	Regionaal
Rijnmond	Eindredacteur nieuws	Regionaal
Omroep Horst aan de Maas	Hoofdredacteur	Lokaal
RTV Ridderkerk	Nieuwe media redacteur, tv-redacteur	Lokaal
RTV Ridderkerk	Nieuwe media redacteur, radiomaker	Lokaal
1 Twente	Hoofdredacteur, verslaggever	Lokaal
RTV Lansingerland	Presentator en verslaggever	Lokaal
AT5	Hoofdredacteur	Regionaal
Studio Alphen	Nieuws en sportredacteur	Lokaal

3.3 Dataverzameling

Om de onderzoeksvragen adequaat te kunnen beantwoorden, is een interviewschema opgesteld die verschillende onderwerpen behandelde die voortkwamen uit het theoretisch kader en eerdere literatuur over AI en journalistiek. Dit omvat de implementaties en gebruik van AI-tools, de voordelen van AI voor lokale media, ethische overwegingen, transparantie, betrouwbaarheid, objectiviteit, financiële bereidheid en potentiële toekomstige toepassingen (zie Bijlage A voor het volledige interviewschema). Hoewel elk interview op de een of andere manier over deze onderwerpen moest hebben gesproken, verschilde de volgorde waarin dit werd gedaan per interview vanwege de semigestructureerde opzet, zodat het gespreksverloop behouden bleef. De enige twee elementen die in elk interview hetzelfde waren, waren dat elk interview begon met een reeks introductievragen over de persoon en hun rol in de lokale media

waarvoor ze werken. Ten tweede kregen alle deelnemers dezelfde leidende stelling voorgelegd over hun mening over de voordelen versus de nadelen van AI voor lokale media (stelling is te vinden in Bijlage A in de interviewgids).

Recente studies, waaronder die van Gray et al. (2020, p. 1298), hebben aangetoond dat video-communicatietechnologieën succesvol kunnen worden ingezet als instrument voor gegevensverzameling om onderzoeksinterviewstrategieën uit te breiden. Volgens Gray et al. (2020, p. 1297) leidt het gebruik van video-communicatietechnologieën voor kwalitatieve interviews niet tot verlies van rapport. Integendeel, het biedt voordelen zoals tijds- en kostenefficiëntie en verhoogt het comfortniveau van deelnemers doordat zij zich in een zelfgekozen ruimte kunnen bevinden zonder hun gebruikelijke planning te veel te verstoren. Daarom zijn diepte-interviews gehouden via het virtuele platform Teams, vanwege het belang van tijdbeheer en het vermijden van reisafstanden. Elk interview duurde ongeveer 30 minuten, wat voldoende tijd bood voor deelnemers om gedetailleerde inzichten te delen.

De interviews werden opgenomen met toestemming van de deelnemers en live getranscribeerd met behulp van de ingebouwde transcribeer-tool in Teams. Hoewel deze tool nuttig was voor een basis transcriptie, maakte hij vaak fouten en gaf hij onjuiste zinnen en woordkeuzes weer. De onderzoeker moest handmatig elk interview beluisteren om te controleren of de transcriptie correct was en alle fouten corrigeren. Bovendien maakte de onderzoeker gebruik van "intelligente verbatim transcriptie", waarbij elk woord getranscribeerd werd, maar pauzes, vulwoorden en grammatica af en toe werden aangepast op basis van de interpretatie van de onderzoeker. Als back-up werden de interviews ook opgenomen via de recorder-app op de telefoon van de onderzoeker om eventueel dataverlies te voorkomen. Alle interviews werden getranscribeerd in het Nederlands, omdat dit de gesproken taal tijdens de interviews was.

3.4 Data-analyse

De transcripties zijn geanalyseerd door middel van kwalitatieve codering, specifiek door het toepassen van een thematische analyse op de verzamelde data. Dit onderzoek beoogt de hoofdvraag te beantwoorden: *Hoe beïnvloedt generatieve AI de journalistieke waarden en de huidige manieren van werken van lokale media in Nederland?* Dit benadrukt de noodzaak om patronen en terugkerende thema's te identificeren met betrekking tot hoe AI wordt geïmplementeerd en de invloed van AI op de journalistieke waarden van lokale media. Daarom is thematische analyse de meest geschikte methode voor data-analyse, aangezien het

een gevestigde strategie is in kwalitatief onderzoek om patronen te ontdekken en te analyseren (Braun & Clarke, 2012, p. 57). Deze aanpak stelt onderzoekers in staat om ongestructureerde of semigestructureerde gegevens, zoals transcripties van diepte-interviews, te organiseren in thema's en patronen voor verdere analyse. Aangezien dit onderzoek ook onderzoekt hoe AI momenteel wordt toegepast, vergemakkelijkt thematische analyse de vergelijking en het begrip van de variaties in AI-gebruik bij verschillende lokale mediabedrijven. Bij kwalitatieve gegevens is het eenvoudig om verstrikt te raken in de details; daarom stelt thematische analyse de onderzoeker in staat om de gegevens zinvol te interpreteren door constant de beschikbare gegevens en de theoretische concepten te integreren.

Voordat het coderingsproces begint, raden Braun & Clarke (2012, p. 60) aan om een initiële fase uit te voeren om vertrouwd te raken met de gegevens. Dit werd bereikt door de interviewtranscripten meerdere keren te lezen en reflectieve aantekeningen te maken, waardoor de onderzoeker een algemeen begrip en bekendheid met de gegevens verkreeg. Tijdens het coderingsproces werden ook relevante theoretische concepten en verwachtingen in overweging genomen, die als leidraad dienden gedurende de analyse.

Zoals te zien is in Tabel 2, is Braun en Clarke's (2012, p. 60) 6-stappen benadering van thematische analyse gebruikt voor dit onderzoek. Alle interviews werden individueel en aanvankelijk gecodeerd via structurele codering. Dit is een coderingsmethode in de eerste ronde waarbij de onderzoeker gegevens kan categoriseren volgens verschillende onderzoeksthema's binnen de onderzoeksvraag. Structurele codering houdt in dat secties van de tekst worden gecodeerd volgens een specifieke structuur, met als doel verdere analyse binnen deze structuren mogelijk te maken. Het biedt een manier om kwalitatieve gegevens op te splitsen in kleinere segmenten. De initiële codes werden vervolgens beoordeeld en gecategoriseerd als potentieel thema (zie Bijlage B voor een voorbeeld) (Braun & Clarke, 2012, p. 63). Deze thema's en sub thema's werden vervolgens dubbel gecontroleerd om te verzekeren dat er voldoende ruwe data was om ze te ondersteunen. Ten slotte werd een uitgebreide tabel samengesteld (zie Bijlage C voor de volledige coderingstabel), waarin alle genoteerde thema's werden opgenomen, samen met het hoofdthema, sub thema's en een heldere definitie van elk thema, inclusief data-extracten die bij deze uitleg pasten (Braun & Clarke, 2012, p. 66).

De definitieve thema's zijn: AI als hulpmiddel, AI als tijdsbesparing, AI als vernieuwing, strategische aanpak voor ethische kwesties, financiële bereidbaarheid, toekomstige praktische toepassingen, 'objectiviteit, menselijkheid en een kritische houding als journalist', betrouwbaarheid en transparantie. Wanneer deze uiteindelijke thema's waren

geïdentificeerd, werd hierdoor de analyse van de thema's en de data-extracten mogelijk in relatie tot de onderzoeksvragen.

Tabel 2. Fases van thematische analyse

Stappen	Uitleg van het proces
1. Bekend worden met de data	<ul style="list-style-type: none"> • Het transcriberen van de data • Het lezen van de rauwe data • Notities maken van bepaalde ideeën die al naar boven komen
2. Het genereren van initiële codes op structurele wijze	<ul style="list-style-type: none"> • Het coderen van interessante aspecten van de data • Highlighten op categorieën wat uit de conversatie springt op systematische wijze
3. Het zoeken naar patronen en thema's	<ul style="list-style-type: none"> • Het beoordelen van de codes en daarvan potentiële thema's maken die te vinden zijn in de data set
4. Het beoordelen van thema's	<ul style="list-style-type: none"> • Het dubbelchecken dat er genoeg data is om bepaalde thema's te kunnen verantwoorden
5. Het definiëren en benoemen van thema's	<ul style="list-style-type: none"> • Een tabel maken met thema's, sub thema's, het genereren van duidelijke uitleg die bij dit thema horen • Teruggaan naar transcripten en extracten en voorbeelden uit transcript erbij zetten die passend zijn
6. Het schrijven van de resultaten analyse	<ul style="list-style-type: none"> • Het selecteren van sterke en bevattende extracten die goed de thema's illustreren en omvatten • De voorbeelden analyseren in relatie tot de onderzoeksvragen

4. Resultaten

Dit hoofdstuk zal de meest relevante thema's introduceren die uit de data naar voren zijn gekomen. Elk thema zal worden vertegenwoordigd en uitgelegd door gebruik te maken van voorbeelden uit de interviews. In het coderingsproces zijn de resultaten onderverdeeld in drie hoofdcategorieën en tabellen om de thema's gemakkelijker te kunnen organiseren in relatie tot de drie deelvragen (zie bijlage C) waaronder (1) voordelen en toepassingen van AI in lokale media, (2) strategische aanpak en toekomstige toepassingen van AI in lokale media en (3) ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media. Binnen deze 3 hoofdonderwerpen zijn er 9 thema's naar voren gekomen (a) AI als hulpmiddel, (b) AI als tijdsbesparing, (c) AI als vernieuwing, (d) aanpak op ethische kwesties, (e) financiële bereidheid, (f) toekomstige praktische toepassingen, (g) objectiviteit, menselijke controle en een kritische houding als journalist, (h) betrouwbaarheid en (i) transparantie.

Tabel 3. Hoofd- en sub thema's

Hoofdthema's	Sub thema's
AI als hulpmiddel (1a)	<ul style="list-style-type: none"> - Creatieve stimulatie - Werkdruk afnemen - Overname van basis redactie taken - Fotobewerking - Transcriberen
AI als tijdsbesparing (1b)	<ul style="list-style-type: none"> - Zinsopbouw en grammatica - Het vergelijken van informatie - Versnelling in content productie
AI als vernieuwing (1c)	<ul style="list-style-type: none"> - Creatieve toepassingen - Journalistiek voor iedereen - Onnodige angst
Aanpak op ethische kwesties (2d)	<ul style="list-style-type: none"> - Training en cursussen - Transparantie en alertheid
Financiële bereidbaarheid (2e)	<ul style="list-style-type: none"> - Gratis en voor niks - Experimenteel
Toekomstige praktische toepassingen (2f)	<ul style="list-style-type: none"> - Bulletins door AI - Audio toepassingen - Beeld toepassingen - Persberichten verwerken

	<ul style="list-style-type: none"> - Artikelen laten schrijven - AI-presentator
Objectiviteit, menselijke controle en een kritische houding als journalist (3g)	<ul style="list-style-type: none"> - Journalistiek blijft een vak met een journalistieke objectieve taak - Menselijke element in de journalistiek - Bias en vooroordelen
Betrouwbaarheid (3h)	<ul style="list-style-type: none"> - Onjuiste informatie - Geen controle op bronnen - Nieuwe functie van controle moet worden ingevoegd
Transparantie (3i)	<ul style="list-style-type: none"> - Geen overzicht - Duidelijke communicatie - Auteurs- en fotorechten - Foto bewerking en beeld

4.1 Voordelen en toepassingen van AI voor lokale media

4.1.1 AI als hulpmiddel

Het eerste thema valt onder de voordelen die kunstmatige intelligentie te bieden heeft voor lokale omroepen: AI als hulpmiddel. Dit omvat verschillende aspecten zoals creatieve stimulatie, het verlichten van werkdruk, het overnemen van basis redactionele taken, fotobewerking en transcriberen.

Enkele redactieleden bij Nederlandse lokale media (n=6) hebben aangegeven dat AI nuttig kan zijn om de creatieve geest te stimuleren en om een andere invalshoek en perspectief te bieden wanneer je bijvoorbeeld vastzit in een schrijversblok. Een AI-tool kan volgens hen hulp bieden bij het verzinnen van een kop titel, een synoniem of betere woordkeuzes:

“Soms dan zit je even een beetje te worstelen van hé, wat zou nou een leuke kop zijn? En dan vraag je dat even aan een AI-tool.” (Respondent 1)

“Soms als ik een zinnetje tegenkom en denk van jongens dit kan beter, en ik het ook niet altijd 123 weet dan haal ik het even door ChatGPT 4 en zeg ik kun jij hier wat van maken.” (Respondent 5)

“Je kan het soms ook gebruiken voor creatieve input maar meer om te sparren met de machine en je geest (...).” (Respondent 10)

Naast creatieve stimulatie werd in een aantal interviews (n=3) genoemd dat AI echt een hulpmiddel kan zijn, omdat het verlichting biedt bij het werk dat bij een kleinschalige redactie komt kijken. Lokale media bestaan grotendeels uit vrijwilligers en slechts een paar betaalde krachten en het blijkt uit de interviews dat er vaak te veel werk is om te verrichten in verhouding tot het aantal mankracht dat op de redactie zit:

“Ik zie dat het voordelig kan zijn om computerkracht in te zetten om de kleine organisatie die wij zijn een beetje te compenseren waar het kan.” (Respondent 8)

“We zijn in feiten met z’n tweetjes en we moeten de hele tijd schakelen tussen onderwerpen en er komt van alles tussen, waardoor je hoofd gewoon vol raakt. En ja, AI geeft in die zin heel veel lucht.” (Respondent 1)

Het idee dat AI lucht geeft en de werkdruk verlicht, sluit nauw aan bij de opvatting van redactieleden dat AI in staat is om basis redactionele taken over te nemen. Tijdens de interviews gaven deelnemers (n=7) aan dat ze op een dag soms veel saaie, corveeachtige rotklusjes moeten uitvoeren en dat ze AI als een oplossing hiervoor zien:

“(...) sommige stukjes schrijven dat is gewoon corvee en tekst ophoesten om het verhaal aan te kunnen vullen, bijvoorbeeld het feitelijke nieuws als het gaat om simpele berichten (...) dan is het wel echt handig.” (Respondent 2)

“Het wordt denk ik een soort assistent voor alle kleine rotklusjes.” (Respondent 3)

AI zou zo meer ruimte kunnen overlaten voor andere taken die op de redactie uitgevoerd moeten worden:

“(...) het saaie werk kan eventueel overgenomen worden door AI en dat wij dan meer ruimte hebben voor het creatieve.” (Respondent 11)

Hoewel fotobewerking tijdens de interviews niet vaak werd genoemd als een voordeel en hulpmiddel van AI, is het toch opmerkelijk om te vermelden dat er niet alleen negativiteit of voorzichtigheid heerst, zoals later in de resultaten wordt benadrukt. Een deelnemer merkte op dat er geen groot verschil is tussen de kwaliteit van fotobewerking wanneer dit door AI of door programma's zoals Photoshop wordt uitgevoerd.

“Uiteindelijk krijg je soms best wel een leuke foto eruit. Dat je bijvoorbeeld net iemand even op een andere positie kan zetten omdat hij/zij iemand anders in de weg staat (...) of hele kleine details zoals dat een blik net ietsjes beter is zodat de lezer gegrepen wordt. Een soort follow-up van Photoshop. Overall worden foto's door Photoshop gehaald. Dus of je het nou via programma X doet of zelf in Photoshop er iets aan bewerkt, het wordt toch bewerkt.” (Respondent 1)

Tot slot waren een aantal redactieleden (n=3) van lokale media het erover eens dat het transcriberen van interviews misschien wel het meest praktische voordeel en hulpmiddel van AI is:

“(...) een heel handige redacteur had een interview gedaan en zei, kijk, ik neem het gewoon op en dan kan ik het meteen transcriberen en het werkt ook echt”.
(Respondent 4)

Respondent 4 vervolgde zijn uitleg door te benadrukken dat het actieve gebruik van AI als transcriptietool het schrijfproces of het maken van radioprogramma's na een interview bevordert, vanwege de snelheid en het overzicht dat het biedt.

“(...) wat onze nieuwslezer doet op onze radio...die doet een 10 minuten interview door een transcribeer tool heen en vervolgens kan een nieuwslezer op basis van selectie info eruit halen en herschrijft dat tot een kort nieuwsbericht”. (Respondent 4)

4.1.2 AI als tijdsbesparing

Het tweede thema onder de voordelen die kunstmatige intelligentie te bieden heeft voor lokale omroepen is AI als tijdsbesparing. Uit gesprekken met de redactie leden uit lokale media bleek dat AI op verschillende manieren tijd kan besparen waaronder het nalezen van teksten op grammatica, het vergelijken van informatie en een versnelling in content productie.

AI heeft een functie om grammatica en zinopbouw te kunnen controleren. Bij een redactie worden dagelijks veel artikelen geschreven en moet de leesbaarheid van teksten goed gecontroleerd worden, dit kost veel tijd. AI kan hier tijd in besparen:

“Chat GPT 4 gebruik ik om de teksten die wij aangeleverd krijgen te controleren op tekstfouten en dat lopende zinnen ook daadwerkelijk goed lopen.” (Respondent 5)

Het samenvatten en vergelijken van informatie is ook als functie genoemd om tijd te besparen in wat normaal veel handmatig werk zouden vergen:

“Je hebt bijvoorbeeld ook dat je Pdf’s met elkaar kan vergelijken en dan haalt die alle belangrijke informatie die je nodig hebt eruit voor voorbereiding op een artikel.” (Respondent 1)

“Dus we gebruiken niet AI om zelf dingen te laten genereren. We vragen het vooral om iets samen te vatten met het nieuws dat wij zelf hebben gevonden en dan maakt het nagenoeg geen fouten (...) het scheelt enorm veel tijd om bepaalde dingen te kunnen produceren.” (Respondent 10)

Het kunnen versnellen van content productie en productiviteit doormiddel van AI werd vaak genoemd (n=5) tijdens de interviews:

“Ik denk dat als we dit heel slim gaan gebruiken en meer mensen het ook gaan gebruiken, dan durf ik te gokken dat we wel 2 a 3 keer zo productief kunnen worden”. (Respondent 10)

“(...) het werk dat bijvoorbeeld uit handen wordt genomen op lopende teksten schrijven en dat nu binnen een paar minuten van die simpele teksten eruit zijn gegooid

en je alleen even goed moet controleren, daar zie ik alleen maar voordelen in.”
(Respondent 6)

Niet alleen werd een versnelling in het schrijfproces genoemd, maar ook blijkt het vinden van eenvoudige historische feiten veel minder tijd te kosten:

“(…) elk jaar zijn dezelfde evenementen. Met AI kan je even de historie erbij halen zoals hoeveel bezoekers er vorig jaar waren, welke band er was…Je hoeft het dan niet een voor een te googelen maar haalt AI al die informatie op.” (Respondent 2)

4.1.3 AI als vernieuwing

Het derde en laatste thema dat onder de voordelen van AI voor lokale media valt, is AI als vernieuwing. Dit omvat verschillende aspecten, zoals nieuwe creatieve toepassingen, het vergroten van de toegankelijkheid van journalistieke productie voor iedereen en het verminderen van onnodige angst rondom AI.

Deelnemers (n=5) geven aan dat veel lokale media zich inspinnen om de vernieuwende mogelijkheden van AI te begrijpen. Dit verkennen ze door verschillende creatieve toepassingen uit te proberen en te experimenteren met mogelijkheden op het gebied van radio, muziek, reportages en documentaires:

“We hebben een keertje voor de lol een promotie liedje gemaakt met Suno.com. Als je aangeeft wat voor soort muziekstijl je wilt en wat tekst invoert, komt er best een grappig liedje uit.” (Respondent 6)

Respondent 10 en Respondent 8 gaven aan dat ze het gebruiken als back-up als er geen toepassende recht vrije beelden of muziek makkelijk te vinden zijn:

“(…) we gebruiken het om muziek te genereren voor op de achtergrond van bijvoorbeeld reportages of documentaires. Dit doen we als we niet zo’n goede recht vrije muziek kunnen gebruiken, dan laten we iets door AI genereren.” (Respondent 10)

“(…) een collega wil een documentaire of reportage serie maken over een man die Huttenkloas heet…een seriemoordenaar van lang geleden. Hij wil verhalen vertellen

over hem en daar beelden bij hebben (...) Hij heeft met een Adobe AI tool daar platen voor gemaakt.” (Respondent 8)

Verder is het soms ook zo dat AI niet noodzakelijkerwijs de generator van de inhoud is, maar op een creatieve manier wordt toegepast en geïntegreerd als een element van de inhoud zelf:

“(…) een vrijwilliger heeft nachtprogramma en hobby waarin hij zijn eigen muziekkeuze draait en die heeft hij met een AI co-host gecreëerd.” (Respondent 2)

“(…) we hebben een documentaire gemaakt waarin AI is gebruikt om fake nieuws te lanceren. Het fake nieuws hebben we volledig laten schrijven door Chat GPT en Jupiter. Uiteindelijk is het een documentaire geworden om te zien hoe mensen daarop reageerden.” (Respondent 7)

Met name in lokale media, waar de redactie grotendeels bestaat uit vrijwilligers, is uit de gesprekken met twee deelnemers gebleken dat zij denken dat AI kan bijdragen aan het vergroten van de toegankelijkheid van journalistieke productie voor iedereen. Dit geldt ook voor mensen zonder formele journalistieke opleiding:

“Mensen die niet geschoold zijn in het schrijven en dingen uitzoeken kunnen ineens participeren in het journalistieke proces door AI.” (Respondent 2)

“We zijn natuurlijk geen journalisten als vrijwilligers, we krijgen die opleiding niet (...) waar we vaak tegenaan lopen is, dan hebben we alle quotes, we hebben het opgenomen, we weten het nieuws te vinden, maar dan moet het verhaal nog in elkaar worden gezet (...) En als AI daarmee help is superfijn.” (Respondent 10)

Je zou uit deze voorbeelden kunnen opmaken dat AI een vernieuwende rol gaat spelen bij het vereenvoudigen en toegankelijker maken van de journalistiek voor een breder publiek.

Tijdens alle interviews werd dezelfde stelling voorgelegd: Zijn de voordelen die AI mogelijk kan bieden voor lokale media groter dan de nadelen? Tien van de elf deelnemers gaven hetzelfde antwoord. Ze waren het erover eens dat de voordelen groter zijn dan de nadelen, mits AI op de juiste manier wordt toegepast. Veel deelnemers vonden dat de vernieuwende en onbekende aspecten van AI geen onnodige angst hoeven te veroorzaken binnen de journalistiek en lokale media:

“Ik merk wel dat er nog heel veel angst zit op het moment als het gaat om AI. Ik geloof dat het niet nodig is, want het neemt nooit compleet het beroep over van een journalist.”
(Respondent 1)

“Misschien heeft AI hier en daar wel haken en ogen die journalistiek gezien ongewenst zijn, maar misschien is het positieve effect wel groter dan dat. En nou ja, ik ben zelf ook wel benieuwd naar uiteindelijk van wat is dan? Waar slaat de meter naar uit? En waarom zou je dan blijven hangen in een soort van weerstand.”
(Respondent 8)

4.2 Strategische aanpak en toekomstige toepassingen van AI in lokale media

4.2.1 Aanpak op ethische kwesties

Het eerste thema dat onder de strategische aanpak en toekomstige toepassingen van AI voor lokale media valt, betreft de aanpak van ethische kwesties omtrent AI. Dit omvat verschillende aspecten zoals trainingen en cursussen, alertheid en transparantie.

Een aanzienlijk aantal deelnemers (n=5) gaf tijdens de interviews aan dat er behoefte en noodzaak is aan voorlichting en cursussen over AI in de journalistiek. Volgens hen kan er dan onder goede begeleiding geëxperimenteerd worden met AI-tools, zodat redactieleden en vrijwilligers leren hoe ze ethisch verantwoord met AI om kunnen gaan. Bovendien zouden redactieleden, door middel van besprekingen, cursussen, workshops en trainingen, volgens de deelnemers beter kunnen afstemmen in hoeverre en op welke manier AI wordt ingezet bij een omroep:

“Het tijd gunnen aan mensen om onder goede begeleiding te experimenteren met verschillende AI-tools.” (Respondent 4)

“Vanuit organisatie Omroep Gelderland worden cursussen gegeven over AI en waarop we moeten letten en wat onze valkuilen erin zijn. Dus de meer dat we het gaan gebruiken, des te meer dat wij ons hier ook in zullen betrekken.” (Respondent 1)

“De NLPO doet momenteel ook al aan veel voorlichting over AI en die willen dan eigenlijk ook dat er per omroep een AI-ambassadeur wordt aangesteld en die alle zaken omtrent AI in een lokale omroep in de gaten houdt.” (Respondent 6)

Naast het volgen van trainingen en cursussen en het ontvangen van de juiste voorlichting, benadrukt de meerderheid van de deelnemers (n=6) dat transparant en alert zijn essentieel is om ervoor te zorgen dat AI op een ethisch verantwoorde manier gebruikt kan worden. Uit de interviews bleek dat transparantie inhoudt dat er openheid is over bepaalde richtlijnen en spelregels, en dat deze worden vastgelegd in een redactiestatuut:

“Stel we gaan steeds meer wat met AI doen, dan moeten we daar gewoon hele duidelijke richtlijnen in opstellen en een document maken voor alle werknemers en vrijwilligers om duidelijk te maken dat dit de regels zijn waar we aan moeten houden.” (Respondent 7)

“Ik wil alert blijven en alles wat betreft evolutie van AI goed gaan bijhouden.” (Respondent 1)

“Wat ook belangrijk is om te weten, is dat alle hoofdredacteuren van de regionale omroepen hebben afgesproken dat we op dit moment geen generatieve AI inzetten aan de publicatiekant.” (Respondent 3)

Daarmee is de regel dat alles wat gepubliceerd wordt onder regionale omroepen afkomstig moet zijn van een 'menselijke' journalist en slechts mag worden gebruikt als hulpmiddel. Dit zorgt voor transparantie, zowel naar het publiek als naar redactieleden, zodat zij erop kunnen vertrouwen dat wat zij lezen geschreven is door een mens.

4.2.2 Financiële bereidbaarheid

Het tweede thema dat valt onder strategische aanpak en toekomstige toepassingen van AI voor lokale media, betreft de bereidheid van lokale media om financiële middelen te investeren in AI. Uit de interviews bleek dat deelnemers (n=5) het belangrijk vinden om eerst te kunnen experimenteren met AI-tools voordat ze besluiten hierin te investeren. Verder kwam naar voren dat vooral lokale omroepen vaak over beperkte budgetten beschikken en de voorkeur geven aan het gebruik van AI wanneer deze gratis beschikbaar is (n=4).

Geïnterviewde gaven aan dat ze het prettig vinden om een proefperiode te hebben voor verschillende AI-tools. Dit stelt hen in staat om beter te beoordelen of een AI-tool de investering waard is in verhouding tot de opbrengsten en kwaliteit:

“We zouden wel betaalde versies van AI-programma’s willen, als we daarin de garantie hebben dat we weten waar iets vandaan komt, maar het ligt ook aan de hand van kwaliteit.” (Respondent 9)

“Ik denk ook zomaar dat als je een keer moet gaan investeren in tools, bijvoorbeeld de licenties (...) dat we dat gewoon per tool heel goed moeten afwegen en daar een heel oordeel over gemaakt moet worden.” (Respondent 4)

“Al het budget dat wij ergens voor vrijmaken moet ergens anders vandaan komen. Maar als ik als hoofdredacteur heel goed kan uitleggen dat iets waardevol is na er mee te experimenteren, soms letterlijk omdat het minder manuren kost, dan denk ik dat daar fondsen zeker voor open staan.” (Respondent 8)

Andere deelnemers gaven aan dat lokale media momenteel weinig mogelijkheden hebben om nog meer van hun budget aan AI te besteden:

“If it’s free it is good for us.” (Respondent 2)

“Financieel niet. Daar is weinig ruimte (...) Dus we moeten momenteel even voorzichtig doen, maar ik denk wel dat we tijd willen investeren in het verder kijken naar hoe AI zich gaat ontwikkelen.” (Respondent 10)

Hoewel er geen ruimte is voor een gehele redactie om betaalde toegang te krijgen tot AI-tools zijn er wel soms een aantal redactieleden die voor zichzelf kiezen om dit aan te schaffen:

“In de constructie werken we met gratis AI. Ik gebruik als ingehuurde professional wel een betaalde versie maar dat wordt betaald vanuit mezelf.” (Respondent 1)

“Ik zie niet in dat we nu gaan investeren in AI-tools (...) je kan het zelf sponsoren zoals (...) die de betaalde versie heeft omdat hij het leuk vindt (...) maar wij hebben het budget niet om dat voor 10 redactieleden te betalen.” (Respondent 6)

4.2.3 Toekomstige praktische toepassingen van AI voor lokale media

Het derde thema belicht voornamelijk de praktische toekomstige toepassingen van AI. Deelnemers erkennen dat AI steeds meer een integraal onderdeel kan worden van redactionele processen in de toekomst. Hoewel deze toepassingen momenteel nog niet volledig zijn uitgewerkt, op ethisch of uitvoeringsgebied verwachten zij dat deze AI-ontwikkelingen in de toekomst gebruikt zullen worden. De praktische toekomstige toepassingen die naar boven kwamen tijdens de interviews waren: bulletins gemaakt door AI, verschillende audio toepassingen, beeld toepassingen, het verwerken van persberichten, artikelen laten schrijven, monteren en een AI-presentator.

Lokale media ondervinden regelmatige obstakels bij het vullen van radioprogramma's in de avonduren en in het weekend vanwege beperkte personeelsbezetting, budgettaire beperkingen en tijdsgebrek. Hierbij is herhaaldelijk gesuggereerd dat AI mogelijk op geautomatiseerde wijze kan helpen bij het creëren van nieuwsbulletins, bijvoorbeeld:

“De gedachten is namelijk omdat we in de avonden en in het weekend geen nieuwsbulletin hebben dat we dit misschien wel met AI kunnen doen en dat het vrij geautomatiseerd wordt. Dus dat AI-berichten van je site haalt, een samenvatting maakt en het voorleest op de radio.” (Respondent 3)

Naast nieuwsbulletins werden tijdens de gesprekken verschillende audiotoeepassingen genoemd die de deelnemers graag zouden willen gebruiken naarmate AI zich verder ontwikkelt. Het is namelijk nog niet waar het hoort te zijn:

“We hebben weleens gekeken naar wat nieuws te laten inspreken door AI op radiogebied. Alleen dit werkt niet zo goed hier omdat we in Limburg zitten en dan heb je woordjes uit het dialect die dan heel raar klinken.” (Respondent 7)

Daarentegen benoemde de gesproken redactieleden jingles op de radio, het voorlezen van berichtgeving door een AI-stem en het gebruiken van AI-compressie tools om het geluid van audio te verbeteren als toepassingen die ze graag in de toekomst zouden willen gebruiken:

“(…) geen obstakels dat als AI in de toekomst wat verbeterd om dat te gaan gebruiken voor een jingle op de radio.” (Respondent 5)

“...met van die jingles op de radio of het nieuws te laten voorlezen. Als dat allemaal geprogrammeerd en geautomatiseerd zou zijn, zou het superfijn zijn.” (Respondent 7)

Enkele deelnemers (n=3) wezen op verschillende toepassingen van door AI gegenereerd beeld. Zo werd genoemd dat dit beeld gebruikt kan worden als aanvulling op animaties in bijvoorbeeld documentaires of uitlegvideo's. AI-gegenereerd beeld zou dan een vervanging kunnen zijn voor standaardafbeeldingen, of in situaties waarin beeldmateriaal ontbreekt uit een bepaalde periode, maar toch een visuele representatie nodig is voor het publiek:

“Ik denk als je zorgt dat het plaatje waarheidsgetrouw is en je gaat checken of alle elementen die in het beeld komen ook recht doen aan de tijd waarin iemand leefde. Dat je niet in een keer een graafmachine ziet, want dat bestond in die tijd gewoon nog niet (...) en het zichtbaar is dat het een computeranimatie is, zie ik niet heel veel problemen.” (Respondent 8)

“Ik denk wel dat als je het iets meer op de kunst manier wilt gebruiken of iets in beeld wilt brengen waar je geen materiaal van hebt waar je normaal stock fotografie voor zou gebruiken zou het wel degelijk interessant kunnen zijn.” (Respondent 9)

Lokale media ontvangen vaak talloze persberichten vanuit de gemeenschap die evenementen willen promoten of adverteren, maar die nog niet in journalistieke stijl zijn omschreven of uitgewerkt. Daarom gaven enkele deelnemers aan (n=3) dat als deze taken in de toekomst geautomatiseerd zouden kunnen worden door AI, ze er zeker gebruik van zouden maken:

“Verder zijn we nu aan het kijken naar AI-tool om persberichten die we binnenkrijgen om te schrijven. Wat je bij persberichten heel vaak ziet is dat het promotie is of reclame, dat willen we als journalistiek medium eruit filteren.” (Respondent 11)

“Ik denk dat AI bijvoorbeeld hele simpele persberichten voor onze agenda op onze website zou kunnen schrijven. Dat je het tekstbericht of persbericht erin gooit en dat er dan een artikel uit komt in onze eigen stijl. Dat kost niet heel veel tijd normaal, maar het zijn niet de leukste berichtjes om te tikken.” (Respondent 7)

Meeste deelnemers (n=9) laten momenteel nog niet hun gehele teksten schrijven door AI, maar als AI hierin vordert stonden er enkele deelnemers wel voor open om met eigen input of nieuws simpelere teksten door AI te laten schrijven:

“(…) stel dat je op een gegeven moment nadat je je interview hebt gehad aan AI vraagt om te transcriberen maar er ook een artikel van te maken. Dus hij ziet het dan, hoort het en kan verbanden leggen en hij doet het dan beter dan een gemiddelde redacteur bij ons, dan gaan we misschien toch wel zien dat hij toch ook artikelen gaat schrijven.” (Respondent 8)

Ten slotte bracht zelfs een deelnemer naar voren dat als technologie rondom een AI-presentator voldoende ontwikkeld is, hij het niet volledig zou uitsluiten dat deze een mens zou kunnen vervangen:

“Ik presenteer zelf een praatprogramma en voor mij zou het een uitkomst zijn...ik hoef niet zo nodig voor een camera te zitten. Ik zou het niet erg vinden als ik vervangen word door AI.” (Respondent 10)

4.3 Ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media

4.3.1 Objectiviteit, menselijke controle en een kritische houding als journalist

Het eerste thema dat onder de ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media valt, betreft de discussie rondom objectiviteit, menselijke controle en de kritische houding van journalisten. Deze discussie omvat aspecten zoals het behoud van journalistiek als een vak met een objectieve taak, het belang van het menselijke element, en de kwesties van bias en vooroordelen.

Meerdere deelnemers (n=7) benadrukten dat AI een risico vormt voor de journalistiek of nog een te groot grijs gebied is om al volledig in deze sector ingezet te worden. Ze wezen erop dat AI momenteel geen capaciteit heeft voor emotie, hoor en wederhoor en een kritische houding. Volgens hen blijft de journalistiek een vak met een specifieke journalistieke taak en objectiviteit die gewaarborgd moet worden, en door AI gegenereerde content kan hier nog niet aan tippen:

“Uiteindelijk is journalistiek wel een vak en daar kan Chat GPT niet tegenop...Je moet de lokale streek of omgeving zelf begrijpen en dat doet AI niet.” (Respondent 1)

“Journalistiek is gewoon heel erg voorzichtig omdat je niet weet wat die afhankelijkheid van AI gaat betekenen voor je product. Ik denk dat daar de grootste moeite in zit.” (Respondent 8)

“Het hoor en wederhoor, is de journalistieke taak die wij hebben en ik denk nog niet dat robots dit kunnen door het gebrek aan emotie en dat soort dingen.” (Respondent 7)

Een aantal deelnemers (n=4) vreest dat als journalisten te afhankelijk worden van AI en niet meer op dezelfde kritische en cognitieve manier met inhoud kunnen omgaan, de vraag rijst of de journalistieke taak dan nog wel goed wordt uitgevoerd. Dit roept vragen op over afhankelijkheid en objectiviteit. De passages illustreren een complex en grijs gebied in de interactie tussen AI en journalistiek. Wanneer AI een inzicht biedt wat de journalist eerder over het hoofd zag, rijst de vraag of de journalist dan beïnvloed wordt door AI, en in hoeverre dit de objectiviteit aantast:

“Ik was bij een AI-congres in Tilburg en een hoofdredacteur van een regionale omroep, die zei, ja wij gebruiken Good Tape om te transcriberen maar ik zie gewoon dat het niveau van de artikelen achteruitgaat. Waarom? Omdat normaal als jij je interviews luistert dan zit daar toch een soort emotie in. Of je bent dan met dat interview op een andere cognitieve en kritische manier mee bezig dan als je het door AI laat transcriberen.” (Respondent 8)

“Het is dus wel een grijs gebied, want wat als je nou als journalist dat rapport leest en je denkt ik vraag aan AI om het samen te vatten en die komt met iets wat jij zelf nog niet had gezien en daardoor denk je van, oh, dat is interessant? Nou, dat ga je daarna opzoeken en dan neem je dat misschien toch mee in je verhaal. Ben je dan beïnvloed door AI? Is dat erg? Ben je dan nog objectief? Want in die zin is het hetzelfde als je aan je collega zou vragen of lees dit eens, wat vind jij ervan? Alleen dan is het niet een collega maar AI.” (Respondent 3)

“En ook het gevaar dat inderdaad dan wie gaat dan bepalen? Ga jezelf censuur toepassen, wie bepaalt dan wat het nieuws is? Dat zijn wel de gevaren.” (Respondent 10)

Deelnemers (n=5) vinden dat er een "menselijke toets" in het spel moet blijven, omdat anders de risico's van AI voor de journalistiek te groot zijn. Volgens de redactieleden voegt toezicht en journalistieke productie door een mens veel positiefs toe aan de journalistiek, en kan dit nog niet volledig door AI vervangen worden. Dit komt volgens hen door verantwoordelijkheid, de onvoorspelbaarheid, menselijke creativiteit, oordeel en gevoel voor stijl:

“Misschien blijkt het dus op termijn dat we toch als mensen die verwerking helemaal moeten blijven doen om het artikel ook menselijk te laten blijven...want bij wie leg jij de verantwoordelijkheid? Die hebben wij uiteindelijk.” (Respondent 8)

“...uiteindelijk die verrassingen die je hebt als je iets langer door vraagt of iets langer een gesprek aangaat in persoon, dat kan je bijvoorbeeld niet waarmaken met AI.” (Respondent 9)

“Voice-overs voor items doen we nog niet door AI, vooral omdat mensen het ontzettend leuk vinden om dat zelf te doen bij hun eigen item en we hebben een paar hele goede stemmen die we niet vervangbaar vinden door AI.” (Respondent 9)

“...je hebt nog steeds zo'n 20 tot 40% human touch nodig om dingen te tweaken aan AI om het geschikt te maken voor je eigen medium.” (Respondent 10)

“...nog wel een mens aan te pas komen om de teksten niet al te saai te maken en wij kunnen als mensen misschien beter beoordelen wat een belangrijk moment uit een wedstrijd is. Dat oordeel kan AI nog niet vellen, emotie lopen ze nog in achter.” (Respondent 11)

Samenvattend, blijkt uit de interviews dat hoewel AI een ondersteunende rol kan spelen, de menselijke inbreng nog steeds essentieel wordt geacht voor het waarborgen van de kwaliteit, creativiteit en emotionele nuances in de journalistiek en contentcreatie.

Als laatste, zijn deelnemers van mening dat AI nog steeds kampt met onnauwkeurigheden, met name in de vorm van ingebouwde bias en vooroordelen. Dit komt volgens hen onder andere door een eigen confirmatie bias, het gevoel van eenduidige feiten en bias verwerkt in de AI-tools zelf:

“Want iedereen zoekt nieuws vanuit zijn eigen confirmation bias. Dus je krijgt feiten die je ook zelf graag wilt horen.” (Respondent 2)

“De fout in het denken bij AI is, dat er eenduidige feiten zijn en die zijn er niet. Zeker niet als het om maatschappelijke ontwikkelingen gaat. Er zijn altijd trade-offs.” (Respondent 2)

“...het zijn vaak Amerikaanse diensten of tools. Die hebben een andere blik op de wereld dan wij als regionale omroep in Nederland of Flevoland. Dus bewust zijn daarin is belangrijk.” (Respondent 3)

4.3.2 Betrouwbaarheid

Binnen het domein van ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media wordt een tweede thema aangesneden: de discussie over betrouwbaarheid. Deze dialoog omvat diverse aspecten, waaronder het verspreiden van onjuiste informatie, gebrek aan controle op bronnen en de evolutie van toezichtfuncties.

Uit de perceptie van de deelnemers (n=7) blijkt dat AI veel fouten maakt en vaak onjuiste informatie verspreidt. Dit leidt momenteel nog tot een gebrek aan vertrouwen in door AI gegenereerde informatie. Redactieleden noemden voorbeelden waarin zij met AI experimenteerden en onnauwkeurige informatie werd gepresenteerd of volledig ongerelateerde onderwerpen werden genoemd:

“We hebben hier in het Oosten een oude vestingstad Groenlo die veel met de tachtigjarige oorlog te maken heeft gehad en daar krijgen ze binnenkort een nationaal museum. Als je dan invoert in Chat GPT, welke trekpleister wordt het meest bezocht in Groenlo ten opzichte van de rest van Europa. Dan krijg je een kasteel, maar er staat helemaal geen kasteel.” (Respondent 1)

“Chat GPT 4 kan heel vaak dingen verzinnen die niet kloppen. Laatst zei die dat er een open dag was bij Radio (...) terwijl we dat al jaren niet meer hebben. Soms vraag je af waar hij die onzin vandaan haalt.” (Respondent 5)

Er is een gedeelde zorg over de huidige staat van AI, waarbij de betrouwbaarheid van gegenereerde informatie in twijfel wordt gebracht. Het gebrek aan betrouwbaarheid is een van de grootste redenen dat redactieleden terughoudend zijn in het volledig implementeren van AI:

“Wat je als lokale omroep moet brengen is de waarheid. Voorlopig liggen journalistiek en AI nog heel ver uit elkaar, naar mijn mening.” (Respondent 5)

“Het is zo accuraat als de zwakste bron die per ongeluk door AI naar boven wordt getild. Dus dat is riskant.” (Respondent 2)

“We gebruiken momenteel AI nog heel weinig omdat informatie nog niet betrouwbaar is en het zo erg in de kinderschoenen staat...AI is gewoon nog niet actueel genoeg en geeft vaak onbetrouwbaar oud nieuws en maakt er een eigen verhaal van.”
(Respondent 11)

“Het is voor nu echt desinformatie, en wij moeten juist laten zien op welke manier wij open, transparant en controleerbaar ons vak beoefenen. Dat is gewoon met AI nog niet te doen omdat je vanuit een soort zwart gat informatie krijgt.” (Respondent 9)

Naast onjuiste informatie en feiten vinden deelnemers het ook moeilijk om met AI de herkomst van bepaalde informatie of bronnen te achterhalen. Dit zorgt voor onzekerheid over de bruikbaarheid van AI-gegenereerde informatie in de journalistiek:

“AI haalt dus informatie op uit een veelheid van bronnen en je kan vaak niet controleren welke bronnen precies geraadpleegd zijn. Dus ik zou er niet op durven blindvaren zelf en het zomaar te publiceren.” (Respondent 2)

“Maar je moet wel gewoon goed kijken op welke bronnen zaken door AI worden gebaseerd, want het is vaak niet te herleiden.” (Respondent 4)

“Dus als je het hebt over de journalistiek die gaat over het opsporen van bronnen of het ondervragen van bronnen of het onderzoeken van informatie, hebben we eigenlijk gezegd: we kunnen AI nog gebruiken voor dit deel van het werk. Dat heeft vooral te maken met het feit dat wij niet kunnen controleren waar het exact vandaan komt. Dus als het niet controleren valt, willen wij het ook niet gebruiken voor de productie van journalistiek.” (Respondent 9)

Redactieleden (n=6) leggen de nadruk op het belang van controle in de vorm van een mens om goede “fact checking” van AI toe te passen binnen de journalistiek. Dit om de integriteit en objectiviteit van nieuwsverslaggeving te waarborgen en de verspreiding van desinformatie tegen te gaan. Volgens de deelnemers zal een journalist een nieuwe vorm van een toezichthoudende functie moeten aannemen:

“...als je AI gebruikt in het kader van nieuwsvoorziening is het niet alleen melden dat je AI hebt gebruikt maar de eindredacteur krijgt ook een andere rol om het allemaal te checken qua informatie en of het voldoende evenwichtig is.” (Respondent 2)

“We moeten ook gaan nadenken of we een groep moeten gaan benoemen, die verschillende tools checkt en die ook de betrouwbaarheid checkt.” (Respondent 4)

“...wij willen dus echt fact checking blijven doen...Als je daarmee een keer onderuitgaat, ja, dan word je toch niet meer serieus genomen als journalistiek omroep en dan heb jij je reputatie te grabbel gegooid.” (Respondent 6)

4.3.3 Transparantie

Binnen de ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media komt een laatste thema naar voren: transparantie. Deze discussie omvat verschillende aspecten, zoals het gebrek aan overzicht, duidelijke communicatie, auteurs- en fotorechten, evenals fotobewerking en beeldgebruik.

Respondent 2 gaf aan zich niet bewust te zijn van hoe zijn redactieleden AI gebruiken en hoe dit wordt gecontroleerd. Dit wijst naar een gebrek aan overzicht en daardoor wordt het ook lastig om transparant te zijn over AI gebruik:

“Ik heb zelf momenteel niet heel erg door hoe vaak de nieuwsredactie AI gebruikt en waarvoor precies en hoe ze dat checken. Dus een goede vraag waarbij ik er eigenlijk gewoon eens even naar moet gaan kijken.” (Respondent 2)

De deelnemers (n=6) benadrukken het belang van transparantie bij het gebruik van AI in de journalistiek. Ze vinden het gebruik van AI-tools acceptabel, mits duidelijk wordt gecommuniceerd wanneer AI wordt ingezet en strikte richtlijnen worden gevolgd om de ethische normen en betrouwbaarheid te waarborgen. Deelnemers beschrijven transparantie vanuit twee perspectieven: de transparantie naar het publiek toe en de interne transparantie binnen de redactie. Daarbij ook de vraag hoe transparant moet je bijvoorbeeld zijn? Respondent 3 geeft aan dat je niet altijd hoeft aan te geven wanneer een AI-tool gebruikt is want dat wordt bij andere huidige software of methodes ook niet gedaan:

“(…) als je een interview hebt gedaan met iemand voor TV of radio en er is heel veel achtergrondgeluid of wind en er was iets met die microfoon aan de hand. Dan zet je een AI-tool in om de wind weg te filteren. Daarvan vinden we dan dat het acceptabel is.” (Respondent 3)

“We gaan niet bij een verhaal melden dat we door AI een interview hebben getranscribeerd want daar is AI niet bijzonder in er zijn allerlei software die dat kunnen.” (Respondent 3)

Meerdere deelnemers (n=5) hebben benoemd het wenselijk te vinden om duidelijk te communiceren wanneer AI-tools zijn gebruikt en redacteuren ook goed de output hebben gecontroleerd, vooral in het beginstadium van AI gebruik:

“Journalistiek is gebaat bij transparantie. Hoe ver gaat die transparantie dan? Ik denk op het moment dat je gebruik maakt van tools om output te creëren, dat is het toch wenselijk dat daar wel transparantie over is. Dat je bijvoorbeeld zegt, deze tekst is tot stand gekomen met behulp van AI en gecheckt door redacteuren. Zeker in het begin omdat je ook nog met elkaar aan het uitvinden bent van wat AI doet met tekst.” (Respondent 8)

“Wat benoem je wel, wat benoem je niet en ik sta daarvoor dat we echt heel transparant zijn daarin (...) Als je kijkt naar NU.nl, wat zij doen is samenvattingen genereren op basis van berichten en die geven heel duidelijk aan dat het door AI is gegenereerd. Nou, dat zijn ook dingen die wij moeten doen...consequent benoemen waar het gebruik wordt.” (Respondent 4)

“Nou dus sowieso om transparant aan te geven van dit is door AI gegenereerd als het gaat om audio, video en foto's. Een gebruiker kan er nog altijd wat van vinden maar dan heb je in ieder geval verantwoord naar je gebruiker dat het is gebruikt en op deze manier.” (Respondent 11)

Naast transparantie en communicatie naar het publiek toe, vonden de deelnemers dat er ook binnen de redactie transparant met elkaar gecommuniceerd moet worden:

“... dat we een soort "gebruiksaanwijzing" gaan hebben waarin we bepaalde voorwaarden neerzetten als organisatie van hoe en op welke manier we AI gaan gebruiken en welke grens niet mag worden overschreden.” (Respondent 11)

“Het ethische zit er dan ook in dat een hoofdredacteur wil weten van zijn verslaggevers, journalisten en redacteurs wat voor tools ze gebruiken.” (Respondent 3)

Een aantal deelnemers (n=3) maken zich zorgen over auteursrechten en fotorechten bij het gebruik van AI in de fotografie. AI kan complicaties veroorzaken, omdat het moeilijk is om eigendomsrechten te waarborgen en gegenereerde beelden mogelijk zonder toestemming worden verspreid of aangepast:

“Er zitten met AI gewoon veel gevaren met auteursrechten en fotorechten.” (Respondent 1)

“Ook met foto's en beeld wil ik wel ervan weten of we bijvoorbeeld recht hebben op dat beeld.” (Respondent 9)

“Ik ben zelf fotograaf, en vind AI geen voordeel voor fotografie. Want je zit met auteursrechten en dan gaan ze ermee aan de haal en maken ze er bijvoorbeeld verschillende foto's van.” (Respondent 6)

Naast auteursrechten en fotorechten belichten deelnemers (n=5) ook zorgen rondom het gebruik van AI in foto- en beeldbewerking. Ze wijzen op de uitdagingen met betrekking tot authenticiteit, waarheidsgetrouwheid en willen daar zo transparant mogelijk in blijven:

“Wij willen alleen maar authentieke foto's en beeldmateriaal erop hebben. We zijn een mediabedrijf en we willen de waarheid geven aan mensen en ik denk dat we daarop dus heel strikt moeten zijn.” (Respondent 6)

“Ik snap wel heel goed dat mensen of omroepen er problemen mee krijgen op het moment dat het echt lijkt op een foto of een situatie wil nadoen op een foto manier. Dat kan journalistiek gezien gewoon nooit nee.” (Respondent 8)

“Omroep RTV Oost is een interessante casestudie. Bij een rechtbank bericht heb je vaak dat een rechtbanktekenaar een tekening maakt, maar dat hadden ze niet. Zo hebben ze op basis van prompts AI-tekeningen laten maken. Daar was veel discussie en ophef over ethische kwesties. Je schetst namelijk een beeld maar misschien is het er helemaal niet zo aan toe gegaan. Het is uiteindelijk door middel van een prompt een interpretatie.” (Respondent 3)

Aangezien AI-beelden slechts interpretaties zijn die gebaseerd zijn op de prompts van een individu, is de kans groot dat ze de werkelijkheid niet nauwkeurig weergeven. Daarom vinden de deelnemers het belangrijk om duidelijk aan te geven en transparant te zijn wanneer er een afbeelding in een artikel door AI is gegenereerd.

5. Conclusie en discussie

Dit onderzoek beantwoordt de vraag: *Hoe beïnvloedt generatieve AI de journalistieke waarden en de huidige manieren van werken van lokale media in Nederland?* Deze vraag is opgesplitst in drie deelvragen. Voordat de conclusie wordt gepresenteerd, worden de drie deelvragen beantwoord door de resultaten te koppelen aan bestaande theorieën waar mogelijk, en anders door nieuwe inzichten uit de resultaten te bespreken. Ten eerste wordt er gekeken naar hoe lokale media in Nederland kunstmatige intelligentie implementeren en daarmee ook de mogelijkheden en voordelen. Ten tweede wordt onderzocht welke strategieën lokale media overwegen met factoren zoals financiële bereidheid, ethische verantwoordelijkheid en toepassingen die ze in de toekomst zien uitbreiden. Met de laatste deelvraag zal er gekeken worden naar in hoeverre de toepassing van AI bij lokale media de kernwaarden betrouwbaarheid, transparantie en objectiviteit beïnvloedt. Tot slot worden in de discussie de beperkingen van het onderzoek en de toekomstige aanbevelingen besproken.

5.1 Beantwoording deelvragen en conclusie

5.1.1 Toepassingen van AI binnen lokale media

Eerdere literatuur wijst uit dat AI aanzienlijke potentiële mogelijkheden biedt voor de journalistiek (Pavlik, 2023; Nishal & Diakopoulos, 2024; Marconi et al., 2017; Grimme, 2022; de-Lima-Santos & Ceron, 2021; Dörr & Hollnbuchner, 2016). Lokale media in Nederland staan voor de uitdaging om met beperkte middelen kwalitatieve inhoud te leveren. AI biedt volgens hen diverse voordelen en toepassingen die deze uitdaging kunnen verlichten en de efficiëntie van lokale redacties kan verhogen. Lokale media zien AI vooral als een ondersteuner, hulpmiddel en een middel om tijd te besparen tijdens het productieproces. Dit omvat verschillende aspecten zoals creatieve stimulatie, verlichting van werkdruk, het overnemen van basis redactionele taken, fotobewerking en transcriberen.

In tegenstelling tot Pavlik (2023), die beweerde dat AI ingezet kan worden voor het genereren van nieuwsverhalen of artikelen, zien lokale media AI vooral als een tool en hulpmiddel, in plaats van een uitvoerder zelf. Voor hen biedt AI verlichting en vereenvoudiging van het werk bij een kleinschalige redactie bestaand uit grotendeels vrijwilligers. AI-tools kunnen bijvoorbeeld basis redactionele taken overnemen die vaak veel tijd kosten en niet per se leuk zijn om uit te voeren. Voorbeelden die genoemd waren zijn het transcriberen van interviews, het samenvatten van persberichten, het vergelijken van achtergrondinformatie, evenals een snelle controle van grammatica en zinsopbouw. Een aantal

van deze toepassingen werden ook al benoemd door Pavlik (2023), Nischal & Diakopoulos (2024) en Dörr & Hollnbuchner (2016), die stelden dat generatieve AI gebruikt kan worden om automatische samenvattingen te maken van lange artikelen of nieuwsverhalen. Grimme (2022) gaf ook aan dat AI effectief kan worden toegepast voor de productie van eenvoudige en strikt feitelijke content. Een aspect dat in de bestaande literatuur niet uitgebreid aan bod komt, maar wel significant was in de resultaten, is dat AI kan zorgen voor creatieve stimulatie. Bijvoorbeeld door een andere invalshoek en perspectief te bieden of door te helpen bij het bedenken van een koptitel wanneer een redactielid te maken heeft met een schrijversblok.

Naast het vereenvoudigen van bepaalde redactionele taken, tijdsbesparing en verlichting van werkdruk, zorgt AI volgens lokale media ook voor vernieuwing. Volgens de Lima-Santos & Caron (2021) kan AI nieuwe vormen van participatie bevorderen. Lokale media sluiten zich aan bij deze bewering en geloven dat AI kan bijdragen aan het vergroten van de toegankelijkheid van journalistieke productie voor iedereen, inclusief mensen zonder formele journalistieke opleiding. Echter, gingen de inzichten uit de resultaten nog een stap verder wat betreft vernieuwing. Lokale media zien de vernieuwing door AI niet alleen als een mogelijkheid voor praktische toepassingen, maar ook voor creatieve toepassingen. Veel omroepen verkennen de creatieve mogelijkheden van AI, zoals het maken van promotieliedjes, achtergrondmuziek, beeldmateriaal voor documentaires, AI co-hosts en meer.

Over het algemeen waren lokale media het erover eens dat de toepassingen van AI geen onnodige angst hoeven te veroorzaken. Ze zijn van mening dat de voordelen van AI groter zijn dan de nadelen, mits het op de juiste ethische manier wordt toegepast. Dit sluit aan bij de opvattingen van Dörr en Hollnbucher (2016), die stellen dat AI in de journalistiek in staat is om ethische uitdagingen te overwinnen.

5.1.2 Strategische overwegingen van lokale media rondom AI

Tot nu toe is de huidige academische literatuur beperkt tot mogelijke toepassingen en risico's van AI in de journalistiek. Er is nog geen onderzoek gedaan naar de strategische aanpak en benaderingen die omroepen zelf overwegen of hanteren met betrekking tot AI. Dit maakt het mogelijk om deze deelvraag te beantwoorden aan de hand van de resultaten van dit onderzoek, maar niet door het te vergelijken met eerdere studies en literatuur.

In de resultaten zijn diverse aspecten naar voren gekomen met betrekking tot de aanpak van ethische kwesties door lokale media. Er is een consensus dat trainingen en cursussen nodig

zijn voor lokale en regionale omroepen om educatie te bieden over de mogelijkheden van AI en om bewustwording te vergroten over mogelijke tekortkomingen. De deelnemers benadrukken dat deze trainingen en cursussen zullen helpen bij het opstellen van richtlijnen en regels binnen de redactie, wat leidt tot een transparantere aanpak zowel binnen de redactie als naar het publiek toe. Lokale media pleiten voor begeleid experimenteren met AI-tools, zodat redactieleden leren hoe ze op ethisch verantwoorde wijze met AI kunnen omgaan. Daarnaast wordt sterk benadrukt dat transparantie en alertheid essentieel zijn bij de integratie van AI binnen de lokale journalistiek. Dit houdt in dat er duidelijke richtlijnen en regels moeten worden vastgelegd, zoals in een redactiestatuut, om ervoor te zorgen dat het gebruik van AI op een ethisch verantwoorde manier gebeurt en er consensus is over wat wel of niet acceptabel is.

De resultaten geven inzicht in de bereidbaarheid van lokale media om financieel deel te nemen aan het gebruik van AI. Lokale media hechten er waarde aan om grondig te experimenteren met AI-tools alvorens te besluiten tot investeringen. Ze prefereren een proefperiode voor AI-tools om nauwkeuriger te kunnen beoordelen of een investering in een betaalde versie gerechtvaardigd is. Dit baseren ze per tool op efficiëntie, opbrengsten en kwaliteit van de tool. Met name bij lokale omroepen, die vaak te maken hebben met beperkte budgetten, gaat de voorkeur uit naar gratis beschikbare AI-oplossingen. Hoewel ze voorzichtig zijn met investeringen, erkennen ze tegelijkertijd de waarde van tijd besteden aan het verkennen van de ontwikkelingen rondom AI. Hoewel het budget van de gehele redactie geen ruimte biedt voor betaalde toegang tot AI-tools, zijn er individuele redactieleden die soms zelf investeren in betaalde versies.

Er zijn talrijke praktische toepassingen van AI die lokale media in de toekomst willen integreren binnen hun redactionele processen. Hoewel deze toepassingen op zowel ethisch als operationeel gebied nog niet volledig zijn uitgewerkt, zijn ze wel al besproken. Er wordt verwacht dat deze ontwikkelingen in de toekomst zullen worden geïmplementeerd. Dit omvat onder andere het automatisch genereren van nieuwsbulletins, diverse audiotoeepassingen zoals het gebruik van AI voor jingles en het voorlezen van nieuws, en AI-gegenereerd beeldmateriaal dat kan dienen als aanvulling op animaties of als vervanging van standaardafbeeldingen. Lokale media ervaren regelmatig uitdagingen bij het vullen van radioprogramma's in de avonduren en in het weekend, vanwege beperkte personeelsbezetting, budgettaire beperkingen en tijdsgebrek. Hierbij werd gesuggereerd dat AI mogelijk kan helpen door het geautomatiseerd creëren van nieuwsbulletins, zoals het samenvatten en voorlezen van online content op de radio. Verder werd opgemerkt dat AI in de toekomst wellicht

persberichten kan omzetten naar journalistiek geschreven stukken. Dit zou bijdragen aan een grotere efficiëntie in de redactionele workflow. Hoewel de meeste deelnemers op dit moment nog niet hun volledige teksten door AI laten schrijven, staan sommigen in de toekomst open voor de mogelijkheid om AI te gebruiken voor het automatisch genereren van eenvoudigere nieuwsartikelen, mits het gebaseerd is op eigen nieuws en input van de redactie. Tot slot werd geopperd dat een AI-presentator in de toekomst een rol zou kunnen spelen als vervanging voor menselijke presentatoren op radio of televisie, afhankelijk van de verdere ontwikkeling van deze technologie.

5.1.3 Risico's van AI voor journalistieke waarden van lokale media

Uit zowel de resultaten van lokale media als besproken literatuur in het theoretisch kader blijkt dat er aanzienlijke ethische overwegingen en risico's zijn verbonden aan het gebruik van AI in de journalistiek voor lokale media. Met name zet AI de drie journalistieke waarden van deelvraag 3: objectiviteit (kritische houding), betrouwbaarheid en transparantie op het spel.

Objectiviteit en een kritische houding

Lokale media benadrukken de noodzaak om objectiviteit en een kritische houding van journalisten te waarborgen. Ze zijn bezorgd dat AI, hoewel nuttig, momenteel niet in staat is om emoties, hoor en wederhoor en een kritische houding adequaat te hanteren. Allemaal essentieel voor het uitvoeren van een journalistieke taak. Volgens de code is het de verantwoordelijkheid van een journalist om evenwichtig en volledig te zijn in de informatieweergave, beide kanten te horen en diverse meningen met een gezonde scepsis weer te geven (Elliott, 1988; Thomas, 2022). Hierdoor stroken de risico's van AI niet volledig met de journalistieke waarden van objectiviteit en een kritische houding. Dit komt overeen met Nishal & Diakopoulos (2024) en Linden (2017), die aangeven dat zelfperceptie en kritisch kunnen zijn in de journalistiek, bijvoorbeeld met betrekking tot woordkeuze en hoe informatie wordt weergegeven, iets is wat AI nog niet kan. Het risico van geautomatiseerd en volledig door AI gegenereerd nieuws is zo groot dat de kernwaarde van journalistiek, namelijk het kritisch bevragen, uitdagen en betwisten van informatie, een te grote aansprakelijkheid wordt.

Ten tweede bestaat het risico dat AI-inzichten de objectiviteit van journalisten beïnvloeden door het gebrek aan menselijke nuances en contact. De behoefte aan een "menselijke toets" en communicatie blijft cruciaal volgens lokale media. Zij stellen dat een mens creativiteit, oordeel en een gevoel voor stijl en verantwoordelijkheid toevoegt die AI

momenteel niet kan repliceren. Dit komt overeen met de bevindingen van Linden (2017) en Nishal & Diakopoulos (2024), die aangeven dat AI en vergelijkbare software nuttig zijn voor voorspellingen, maar volledig ontbreken in nieuwsgierigheid en menselijke creativiteit. In eerder besproken literatuur werd ook benadrukt dat AI niet in staat is om deel te nemen aan interpersoonlijke interacties binnen een redactie (Lewis et al., 2019b, p. 420; Carlson, 2018, p. 229).

Ten derde roept de afhankelijkheid van AI volgens lokale media vragen op met betrekking tot de kwaliteit en objectiviteit van journalistieke inhoud. Sommige lokale media wijzen erop dat overmatige afhankelijkheid van AI kan leiden tot een vermindering van de kritische en cognitieve betrokkenheid van journalisten bij hun werk. Dit sluit aan bij de bevindingen van deskundigen, zoals benoemd in het artikel van Linden (2017), die aangeven dat werken met 'smart machines' mensen mentaal lui maakt en een te groot vertrouwen geeft op de machine. Het haalt de interactieve schakel tussen denken en handelen weg (Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 3). Dit kan risico's met zich meebrengen voor journalisten, waardoor ze minder nauwkeurig worden in het checken van feiten en ervoor zorgen dat informatie volledig en evenwichtig is (Dörr & Hollnbuchner, 2017, p. 405; Nishal & Diakopoulos, 2024, p. 3). Een nieuw punt dat lokale media aan de orde stellen gaat nog een stap verder dan het mentaal lui maken. Volgens lokale media kunnen journalisten cognitief beïnvloed en gestuurd worden door AI door een overmatige afhankelijkheid van deze technologie. Met andere woorden, AI kan informatie aandragen die de journalist zelf nog niet had overwogen. Wanneer deze informatie wordt toegevoegd aan de geproduceerde content, kan dit ertoe leiden dat de journalist zich minder bewust is van de noodzaak om de objectiviteit van het bericht opnieuw te evalueren.

Tot slot zijn lokale media van mening dat AI nog niet volledig vertrouwd kan worden vanwege de inherente bias en vooroordelen die vaak in AI-tools zijn ingebouwd door hun ontwerpers en de data waarop ze zijn getraind. Dit risico van AI sluit niet aan bij de code van ethiek, die stelt dat journalisten ervoor moeten zorgen dat de verspreiding van informatie niet bijdraagt aan haat of vooroordelen (International Federation of Journalists, 2019; SPJ, 2014; NVJ, 2024; RVDJ, 2023). De mening van lokale media komt overeen met eerdere literatuur die aangeeft dat AI in de journalistiek en media de mogelijkheid heeft om bestaande kloven op het gebied van gender, ras, sociale klasse en meer te vergroten door het gebruik van bevooroordeelde en verouderde data en problematische geautomatiseerde beslissingen (Brundage et al., 2018; Dörr & Hollnbuchner, 2017; Peters, 2022).

Betrouwbaarheid

In het debat over de ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media staat betrouwbaarheid centraal. Lokale media uiten bezorgdheid over de frequentie waarmee AI fouten maakt en onjuiste informatie verspreidt, wat hun vertrouwen in de gegenereerde inhoud ondermijnt. Het gebrek aan betrouwbaarheid is een belangrijke reden waarom redactieleden terughoudend zijn om AI volledig te omarmen. Ze benadrukken dat journalistiek en AI momenteel nog mijlenver uit elkaar liggen, voornamelijk vanwege de onnauwkeurigheid en de neiging van AI om oud nieuws te presenteren of zelfs eigen verhalen te construeren. Dit fenomeen bevestigt literatuur die stelt dat generatieve AI niet altijd kan voldoen aan de verantwoordelijkheid van journalisten om betrouwbare en waarheidsgetrouwe informatie aan hun publiek te verstrekken (Pavlik, 2023, p. 88; Lewis et al., 2019a, p. 75; Grimme, 2022, p. 35). Een van de fundamentele ethische principes die journalisten nastreven, is betrouwbaarheid, waarbij het de taak van de journalist is om de realiteit zoals waargenomen en geconstateerd als uitgangspunt te nemen (International Federation of Journalists, 2019; SPJ, 2014; NVJ, 2024; RVDJ, 2023). Volgens lokale media en eerdergenoemde literatuur kan AI-gegenereerde inhoud momenteel nog niet garanderen aan deze norm te voldoen.

Wat minder is belicht in de huidige literatuur, maar wat door lokale media sterk wordt benadrukt, is de uitdaging om de herkomst van AI-gegenereerde informatie of bronnen te verifiëren. Dit roept twijfels op over de bruikbaarheid ervan in de journalistiek. De code van betrouwbaarheid benadrukt dat journalisten alleen moeten rapporteren over feiten waarvan zij de oorsprong kennen, en dat zij geen essentiële informatie mogen achterhouden of documenten vervalsen (International Federation of Journalists, 2019; SPJ, 2014; NVJ, 2024; RVDJ, 2023). Volgens lokale media leidt het gebrek aan controle over bronnen door AI tot de noodzaak van menselijke controle. Redactieleden moeten de rol van toezichthouders en fact-checkers op zich nemen om de integriteit, betrouwbaarheid en objectiviteit van de nieuwsverslaggeving te waarborgen. Zij pleiten ervoor dat journalisten een vernieuwde toezichthoudende functie aannemen, zodat AI-gegenereerde inhoud voldoet aan journalistieke normen en de verspreiding van desinformatie wordt tegengegaan. Grimme (2022) ondersteunt het idee dat het gebrek aan betrouwbaarheid met AI zal leiden tot de opkomst van een nieuwe journalistieke functie als menselijke monitor (Grimme, 2022, p. 34). De rol van een journalist zal eventueel verschuiven van actieve maker naar die van een passieve controleur.

Transparantie

De laatste journalistieke waarden die beoordeeld is in het kader van AI is transparantie. Lokale media hebben aangegeven dat er momenteel een gebrek aan overzicht bestaat over hoe AI binnen redacties wordt toegepast en gecontroleerd. Dit maakt het moeilijk om zowel intern als naar het publiek toe transparantie te garanderen. Grimme (2022) benadrukt dat dit kan komen doordat de integratie van AI bijdraagt aan een verlies van redactionele controle. Volgens de journalistieke waarde en de ethische code van transparantie is het respecteren van feiten en het recht van het publiek op waarheid de primaire verantwoordelijkheid van de journalist (International Federation of Journalists, 2019; SPJ, 2014; NVJ, 2024; RVDJ, 2023). Het is van cruciaal belang dat een journalist ethische keuzes en processen aan het publiek kan uitleggen en daarbij volledig transparant is. Het is tevens de taak van een journalist of redactie om snel te reageren op vragen over nauwkeurigheid, duidelijkheid en rechtvaardigheid. Bij het bewerken van nieuws in tekst, geluid, beeld of een combinatie daarvan, moet de journalist duidelijk maken welke bewerkingen zijn uitgevoerd (International Federation of Journalists, 2019; SPJ, 2014; NVJ, 2024; RVDJ, 2023). Daarom benadrukken lokale media het belang van transparantie, zowel richting het publiek als binnen de redactie zelf. Vooral in de beginfase wordt het noodzakelijk geacht om het gebruik van AI zo veel mogelijk te benoemen en daar open over te zijn. Er is echter discussie over de vereiste mate van transparantie; sommige lokale media zijn van mening dat niet elk gebruik van AI expliciet gemeld hoeft te worden, zoals bij het transcriberen van interviews met behulp van een AI-tool.

Daarnaast uiten lokale media bezorgdheid over auteursrechten en fotorechten bij het gebruik van AI in fotografie. Ze wijzen op de complexiteit rond het waarborgen van eigendomsrechten en er is een risico dat gegenereerde beelden zonder toestemming worden verspreid of gewijzigd. Er wordt ook aandacht besteed aan de uitdagingen van AI in foto- en beeldbewerking, met name wat betreft authenticiteit en nauwkeurigheid. Respondenten pleiten voor strikte naleving van journalistieke principes en heldere communicatie wanneer AI wordt ingezet voor het genereren van visueel materiaal. Lokale media verkiezen geen gebruik te maken van beeldmateriaal dat eruitziet als echt fotomateriaal. Ze staan wel open voor het gebruik van stockbeelden of cartoonachtige beelden. Het gebruik van AI in de journalistiek roept niet alleen vragen op over transparantie en controle, maar ook over de bescherming van auteurs- en fotorechten, en het waarborgen van de integriteit van visuele inhoud. Zoals eerder opgemerkt, zal voortdurende training voor journalisten in technologisch denken, datamanagement en het invoeren van transparantie essentieel zijn om samenwerking met AI-tools mogelijk te maken (Grimme, 2022, p. 34).

5.1.4 Overkoepelende conclusie

De integratie van AI in lokale media in Nederland belooft aanzienlijke voordelen en uitdagingen voor de journalistiek, zoals onderzocht in deze scriptie. AI wordt gezien als een potentieel krachtig instrument dat met een open benadering de lokale redacties kan ondersteunen bij het verlichten van werkdruk, het efficiënter maken van productieprocessen en het verkennen van nieuwe creatieve mogelijkheden. De bevindingen tonen aan dat lokale media AI vooral beschouwen als een hulpmiddel en ondersteuner, eerder dan een autonome uitvoerder van journalistieke taken zoals het genereren van nieuwsverhalen. Strategisch gezien omarmen lokale media een voorzichtige benadering bij de integratie van AI, waarbij de nadruk ligt op ethische trainingen, transparantie en een stapsgewijze invoering van AI-tools. Het belang van menselijke controle en toezicht blijft cruciaal om de betrouwbaarheid van AI-gegenereerde inhoud te waarborgen, terwijl het risico op bias en de bescherming van auteurs- en fotorechten serieus worden genomen.

De bezorgdheid over ethiek is significant en mag niet worden genegeerd. Lokale media benadrukken dat AI momenteel niet in staat is om de menselijke nuances, objectiviteit en kritische beoordelingsvermogen volledig te evenaren, wat essentieel is voor de journalistieke waarden van objectiviteit, betrouwbaarheid en transparantie. Het risico van een te grote afhankelijkheid van AI zou de journalistieke integriteit kunnen ondermijnen. Het zal een zorgvuldige balans tussen technologische integratie en behoud van journalistieke normen vereisen. Daarom is het essentieel dat lokale media blijven investeren in educatie, richtlijnen en een open dialoog met het publiek over de impact en toepassing van AI in de journalistiek. Deze inspanningen zijn cruciaal om de voordelen van AI te benutten en tegelijkertijd de ethische en operationele uitdagingen aan te pakken, waardoor de journalistiek zich kan blijven aanpassen aan een snel veranderend medialandschap. Door deze stappen te volgen, kunnen lokale media in Nederland profiteren van de mogelijkheden van AI en verantwoordelijkheid behouden om betrouwbare, objectieve en transparante journalistieke inhoud te leveren aan het publiek.

AI en het bijbehorende onderzoek bevinden zich nog in een pioniersfase. De komende jaren zullen naar verwachting verdere ontwikkelingen plaatsvinden en zal er meer duidelijkheid komen over de impact van nieuwe technologieën zoals AI. Het is in de beginfase van elke ontwikkeling van belang om stil te staan en onszelf af te vragen wat we als cruciaal beschouwen. In dit geval in termen van de rol van de journalist, de lokale journalistiek en welke fundamentele aspecten en waarden van de journalistiek we absoluut willen behouden en waarborgen. Daar is dit onderzoek een bijdrage aan.

5.2 Discussie

Gedurende en na het onderzoek zijn enkele beperkingen aan het licht gekomen, maar er kunnen ook verdere aanbevelingen worden gedaan. Een beperking van dit onderzoek lag in de theoretische onderbouwing, vanwege het nieuwe karakter van het onderzoek kon het wat minder diepgaand zijn. Omdat AI nog een relatief nieuw fenomeen is, kunnen we slechts tot op zekere hoogte conclusies trekken. De integratie van AI is nog niet voldoende gevorderd in lokale media en bevindt zich nog steeds grotendeels in de experimentele fase, zoals ook bleek uit de antwoorden die zijn verkregen. Het zou daarom relevant zijn om een vergelijkbaar onderzoek in de toekomst uit te voeren over wanneer AI al langer bestaat en zijn toepassingen meer geïntegreerd zijn binnen de journalistiek. Desondanks bood deze beperking een kans voor dit onderzoek om nog niet onderzochte ideeën en onderwerpen te verkennen.

Zoals bij al het kwalitatieve onderzoek met een kleine steekproef, kent dit onderzoek verschillende beperkingen. Ten eerste kan het kleine aantal respondenten een te beperkt beeld van de situatie schetsen. Daarnaast is er een gebrek aan diversiteit in de steekproef. Van de tien deelnemers was er slechts één vrouw. Verder is er in dit onderzoek expliciet gekozen om deelnemers te interviewen die het meeste wisten over AI en het meest geïnteresseerd waren in het onderwerp binnen de redactie. Dit had als doel om zo diepgaand mogelijke antwoorden tijdens de interviews te verkrijgen. Echter, dit kan ertoe hebben geleid dat de deelnemers van nature positiever stonden tegenover de mogelijkheden van AI dan een gemiddeld redactielid met minder kennis over het onderwerp. Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om ook personen te interviewen met weinig kennis van AI, of die expliciet redenen hebben waarom zij geen gebruik willen maken van AI. Daarnaast waren de deelnemers in dit onderzoek gekozen op basis van hun rol binnen de redactie op het gebied van journalistieke productie. Het zou waardevol zijn om te onderzoeken hoe mensen die zich bezighouden met andere aspecten van de redactie, zoals marketing, sociale media en strategie, tegenover AI staan. Deze aanbeveling kan vooral relevant zijn voor het begrijpen van de invloed van AI bij grotere media en redacties. Het zou überhaupt interessant zijn om te onderzoeken welke rol AI speelt binnen grotere mediaorganisaties in Nederland, die over meer financiële middelen beschikken, en wat hun strategieën zijn met betrekking tot de integratie van AI, inclusief de ethische overwegingen die daarbij komen kijken.

Kwantitatief onderzoek zou een waardevolle aanvulling vormen op kwalitatief onderzoek om een breder scala aan toepassingen van AI binnen de journalistiek in kaart te brengen. Door middel van een survey kan in een kortere tijdspan een uitgebreid overzicht worden verkregen van de specifieke AI-tools die worden gebruikt onder media. Dit zou

bijdragen aan een meer omvattend begrip van de huidige en potentiële inzet van AI in de journalistieke praktijk voor zowel lokale en grootschalige media. Tot slot, zou het interessant kunnen zijn om te kijken hoe het publiek en de lezer reageert op de integratie van AI in de journalistiek. Met andere woorden, op welke manier beïnvloedt AI de relatie tussen journalisten en hun publiek.

6. Literatuurlijst

- AethiQs. (2021). (rep.). *Lokale omroepen: De stem van iedere burger*. AethiQs. Retrieved from <https://aethiqs.nl/wp-content/uploads/NLPO-Rapportage.pdf>.
- Ali, C., & Radcliffe, D. (2017). (rep.). *Local News in a Digital World: Small-Market Newspapers in the Digital Age*, 1–110. New York, New York: Tow Center for Digital Journalism.
- Ali, C., Schmidt, T. R., Radcliffe, D., & Donald, R. (2018). The digital life of small market newspapers. *Digital Journalism*, 7(7), 886–909.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2018.1513810>
- Bandi, A., Adapa, P. V., & Kuchi, Y. E. (2023). The power of Generative AI: A review of requirements, models, input–output formats, evaluation metrics, and challenges. *Future Internet*, 15(8), 260. <https://doi.org/10.3390/fi15080260>
- Borges, D., & Reviglio, U. (2024, April 8). *Diversification is good: Emerging business models for local news media*. Centre for Media Pluralism and Freedom.
<https://cmpf.eui.eu/emerging-business-models-for-local-media/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic Analysis. In *APA Handbook of Research Methods in Psychology* (Vol. 2, pp. 57–71). essay, American Psychological Association.
- Brundage, M., Shahar A., Clark, J., Toner, H., Eckersley, P., Garfinkel, B., Dafoe, A., Scharre, P., Zeitzoff, T., Filar, B., Anderson, H., Roff, H., Allen, G.C., Steinhardt, J., Flynn, C., Héigeartaigh, S.Ó., Beard, S., Belfield, H., Farquhar, S., Lyle, C., Crotofo, R., Evans, O., Page, M., Bryson, J., Yampolskiy, R., Amodei, D. (2018). *The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation*.
<https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1802/1802.07228.pdf>
- Carlson, M. (2016). Automated journalism - A post-human future for digital news? In *The Routledge Companion to Digital Journalism Studies* (1st ed., pp. 226–234). essay, Routledge.
- Christians, C. G. (2011). Journalism Ethics and Theory in Practice. In *The Handbook of Communication Ethics* (pp. 190–203). essay, Routledge.
- Deuze, M. (2005). What is journalism? *Journalism*, 6(4), 442–464.
<https://doi.org/10.1177/1464884905056815>
- Dörr, K. N., & Hollnbuchner, K. (2016). Ethical challenges of algorithmic journalism. *Digital Journalism*, 5(4), 404–419.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2016.1167612>

- Elliott, D. (1988). All is not relative: Essential shared values and the press. *Journal of Mass Media Ethics*, 3(1), 28–32. <https://doi.org/10.1080/08900528809358306>
- Firmstone, J. (2024). *The shaping of news: A framework for analysis*. Palgrave Macmillan.
- García-Peñalvo, F., & Vázquez-Ingelmo, A. (2023). What do we mean by GenAI? A systematic mapping of the evolution, trends, and techniques involved in Generative AI. *International Journal of Interactive Multimedia and Artificial Intelligence*, 8(4), 7. <https://doi.org/10.9781/ijimai.2023.07.006>
- Garon, J. M. (2023). A practical introduction to generative AI, Synthetic Media, and the messages found in the latest medium. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4388437>
- GCFGlobal Learning. (n.d.). *Digital Media Literacy: How Filter bubbles isolate you*. GCFGlobal.org. <https://edu.gcfglobal.org/en/digital-media-literacy/how-filter-bubbles-isolate-you/1/>
- Gray, L., Wong-Wylie, G., Rempel, G., & Cook, K. (2020). Expanding qualitative research interviewing strategies: Zoom Video Communications. *The Qualitative Report*, 25(5), 1292–1301. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2020.4212>
- Grimme, M. V. (2022). Managerial challenges of algorithmic journalism and journalistic functions: An analytical framework. *MedienWirtschaft*, 18(4), 38–47. <https://doi.org/10.15358/1613-0669-2021-4-38>
- Gulyas, A., & Hess, K. (2023). The three “CS” of Digital Local Journalism: Community, commitment and continuity. *Digital Journalism*, 12(1), 6–12. <https://doi.org/10.1080/21670811.2023.2211639>
- Guzman, A. L., & Lewis, S. C. (2020). Artificial Intelligence and Communication: A human–machine communication research agenda. *New Media & Society*, 22(1), 70–86. <https://doi.org/10.1177/1461444819858691>
- Haan, W. (2023, August 25). *Hoe een ai-gegenereerde foto in het nos journaal terecht kwam*. Over NOS. <https://over.nos.nl/nieuws/hoe-een-ai-gegenereerde-foto-in-het-nos-journaal-terecht-kwam/>
- Hess, K., & Waller, L. (2017). *Local journalism in a Digital World*. Palgrave Macmillan.
- International Federation of Journalists. (2019). *Global charter of ethics for journalists*. IFJ. <https://www.ifj.org/who/rules-and-policy/global-charter-of-ethics-for-journalists>
- Jempson, M. (2011). Codes of Conduct: Position paper. *Mediawise*. <http://www.mediawise.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/Codes-of-Conduct.pdf>

- Jenkins, J., & Nielsen, R. K. (2020). Preservation and evolution: Local Newspapers as ambidextrous organizations. *Journalism*, 21(4), 472–488.
<https://doi.org/10.1177/1464884919886421>
- Jenkins, J., & Nielsen, R. K. (2018). *The digital transition of local news*. Reuters Institute Digital News Report. <https://www.digitalnewsreport.org/publications/2018/digital-transition-local-news/#1-local-news-and-digital-media>
- van Kerkhoven, M., & Bakker, P. (2014). The hyperlocal in practice. *Digital Journalism*, 2(3), 296–309. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.900236>
- van Kerkhoven, M. C. (2016). Lost in transition: Media innovations in the Netherlands. [Thesis, externally prepared, Universiteit van Amsterdam].
- Laitila, T. (2005). Journalistic codes of ethics in Europe. *Communication Theory and Research*, 191–204. <https://doi.org/10.4135/9780857024374.d21>
- Lewis, S. C., Sanders, A. K., & Carmody, C. (2019a). Libel by algorithm? Automated Journalism and the threat of legal liability. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 96(1), 60–81. <https://doi.org/10.1177/1077699018755983>
- Lewis, S. C., Guzman, A. L., & Schmidt, T. R. (2019b). Automation, journalism, and Human–Machine Communication: Rethinking roles and relationships of humans and machines in news. *Digital Journalism*, 7(4), 409–427.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1577147>
- de-Lima-Santos, M.-F., & Ceron, W. (2021). Artificial Intelligence in news media: Current perceptions and future outlook. *Journalism and Media*, 3(1), 13–26.
<https://doi.org/10.3390/journalmedia3010002>
- Linden, C.-G. (2017). Decades of automation in the newsroom. *Digital Journalism*, 5(2), 123–140. <https://doi.org/10.1080/21670811.2016.1160791>
- Marconi, F., Siegman, A., & Machine Journalist. (2017). (rep.). *The Future of Augmented Journalism: A Guide for Newsrooms in the Age of Smart Machines* (pp. 1–23). New York, New York: Associated Press.
- Metzgar, E. T., Kurpius, D. D., & Rowley, K. M. (2011). Defining hyperlocal media: Proposing a framework for discussion. *New Media & Society*, 13(5), 772–787.
<https://doi.org/10.1177/1461444810385095>
- Nederlandse Vereniging van Journalisten. (2024, March 6). *NVJ - code voor de journalistiek*. NVJ. <https://www.nvj.nl/themas/journalistieke-praktijk/ethische-regels/code-journalistiek>

- Nielsen, Rasmus Klein. (2015). *Local journalism: The decline of newspapers and the rise of Digital Media*. I.B. Tauris.
- NLPO. (2023a, September 1). *Kabinet Maakt plannen Bekend voor vernieuwing Lokale Omroep*. <https://www.nlpo.nl/nieuws/kabinet-maakt-plannen-bekend-voor-vernieuwing-lokale-omroep/>
- NLPO. (2023b, September 21). *Over de organisatie*. <https://nlpo.nl/over-de-organisatie/>
- Olsen, R. K., & Solvoll, M. K. (2018). Bouncing off the paywall – understanding misalignments between local newspaper value propositions and audience responses. *International Journal on Media Management*, 20(3), 174–192. <https://doi.org/10.1080/14241277.2018.1529672>
- Pantic, M. (2021). Local media in a digital market: Establishing niche and promoting original reporting to ensure sustainability. *Journalism Practice*, 16(8), 1736–1752. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1874483>
- Pavlik, J. V. (2023). Collaborating with CHATGPT: Considering the implications of Generative Artificial Intelligence for Journalism and Media Education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 78(1), 84–93. <https://doi.org/10.1177/10776958221149577>
- Peña-Fernández, S., Meso-Ayerdi, K., Larrondo-Ureta, A., & Díaz-Noci, J. (2023). Without journalists, there is no journalism: The Social Dimension of Generative Artificial Intelligence in the Media. *El Profesional de La Información*, 32(2). <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.27>
- Peters, U. (2022). Algorithmic political bias in Artificial Intelligence Systems. *Philosophy & Technology*, 35(2), 1–23. <https://doi.org/10.1007/s13347-022-00512-8>
- Picard, R. G. (2016). Funding digital journalism. *The Routledge Companion to Digital Journalism Studies*, 146–154. <https://doi.org/10.4324/9781315713793-15>
- Qu, S. Q., & Dumay, J. C. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(3), 238–264. <https://doi.org/10.1108/11766091111162070>
- Robertson, A. (2024). *Google apologizes for “missing the mark” after Gemini generated racially diverse Nazis*. The Verge. <https://www.theverge.com/2024/2/21/24079371/google-ai-gemini-generative-inaccurate-historical>
- Rutledge, P. B., & Hogg, J. L. C. (2020). In-Depth Interviewing. *International Encyclopedia of Media Psychology*, 1–6. <https://doi.org/10.1002/9781119011071.iemp0019>

- RVDJ. (2023). *Code van de Raad voor de Journalistiek*. Raad voor de Journalistiek.
<https://www.rvdj.be/sites/default/files/pdf/code-rvdj.pdf>
- Ryan, M. (2001). Journalistic ethics, objectivity, existential journalism, standpoint epistemology, and public journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 16(1), 3–22.
https://doi.org/10.1207/s15327728jmme1601_2
- Nishal, S., & Diakopoulos, N. (2023). Envisioning the Applications and Implications of Generative AI for News Media. In CHI '23 Worksop on Generative AI and HCI, April 23–28, 2023, Hamburg, Germany. <https://doi.org/10.1145/nnnnnnn.nnnnnnn>
- SPJ. (2014). *SPJ Code of ethics*. Society of Professional Journalists.
<https://www.spj.org/ethicscode.asp>
- Stehle, A. (2024, February 1). *Sports illustrated scandal raises questions about the use of AI in journalism*. The Groninger. <https://www.thegroninger.com/post/sports-illustrated-scandal-raises-questions-about-the-use-of-ai-in-journalism>
- Thomas, R. (2022). Exploring key principles: Neutrality, balance, objectivity, and truth. In *The Routledge Companion to Journalism Ethics* (pp. 157–165). essay, Routledge.
- Thurman, N., Pascal, J.-C., & Bradshaw, P. (2012). Can big media do big society? A critical case study of commercial, convergent hyperlocal news. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 8(2), 269–285. https://doi.org/10.1386/macp.8.2-3.269_1
- VNG. (n.d.). *Lokale Omroepen*. <https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/lokale-omroepen>

Bijlage A. Interview gids

1. Omroep specificaties en rol

- a. Introduceer jezelf en wat voor rol je hebt bij (OMROEP ...).

2. Gebruik van AI

- a. Maakt de omroep momenteel gebruik van kunstmatige intelligentie in haar uitzendingen, redactionele processen, productieprocessen en lokale verslaggeving? (Is het antwoord nee, verwijst dan naar vraag 3)
  - i. Zo ja, in welke vorm en hoe ziet dit eruit?

3. Geen gebruik AI

- a. Waarom maken jullie op de redactie geen gebruik van AI? Is hier een reden voor?
  - i. Zouden jullie dat wel willen gaan doen?

4. Voor- en nadelen AI

1. **STELLING:** De voordelen die AI zou kunnen bieden voor lokale media zijn groter dan de nadelen. Eens of oneens, en waarom?
- a. Wat vind je dat de voordelen zijn van AI gebruik voor lokale media?
  - i. Verwacht je door middel van AI meer content te kunnen produceren?
- b. Wat vind je de dat nadelen zijn van AI gebruik voor lokale media?

5. AI-ethiek en transparantie

- a. Hoe zorgt de omroep ervoor dat het gebruik van AI ethisch verantwoord is?
  - i. Wat zijn volgens jouw ethische risico's?
- b. Wordt er rekening gehouden met mogelijke vooroordelen of discriminatie in AI-systemen die worden gebruikt? Hoe?
- c. Zijn er mechanismen ingesteld om de impact van AI op privacy en gegevensbescherming te beheersen?
- d. Hoe transparant is de omroep over het gebruik van AI?
  - i. Tekst, beeld en radio
- e. Welke stappen onderneemt de omroep om het vertrouwen van het publiek in AI-toepassingen te behouden?
- f. Hoe zorg je dat betrouwbaarheid in informatie wordt gewaarborgd als er AI wordt gebruikt?

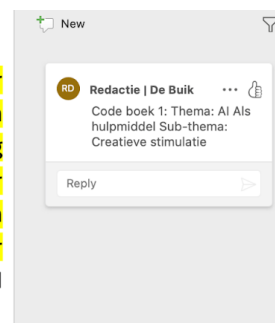
6. Toekomstperspectieven en financiële bereidbaarheid

- a. Hoe ziet de omroep de rol van AI evolueren?
- b. Zijn er plannen om nog meer of andere AI-tools te implementeren, zo ja, welke en waarom?
- c. Zijn jullie financieel bereid om voor AI-tools te betalen?
  - i. Is hier een mogelijkheid voor?

Bijlage B. Voorbeeld coderen in transcript

[Redacted]

Nee, dat doen wij niet. Maar we gebruiken het wel als een hulpmiddel. Je kan er ontzettend veel mee om bijvoorbeeld het creatieve brein even te stimuleren. Soms dan zit je even een beetje te worstelen van hé, wat zou nou een leuke kop zijn? Nou, dan vraag je dat aan ChatGPT. Soms komt er op een ding heel veel media op af. Nou ja, dan probeer je een eigen invalshoek te hebben en dan gebruik ik het ook. Ik zet het dan even in ChatGPT en dan ben ik vooral benieuwd waar die dan mee komt. Soms heb je dan dat er een woordt een trigger is en dan denk ik aha dat is leuk. Het kan ook wel eens tijd besparen.

Bijlage C. Codeboeken en tabellen

Codeboek 1. Voordelen en toepassingen van AI voor lokale media

Thema's	Sub-thema's	Beschrijving	Voorbeelden uit transcripten
AI als hulpmiddel	Creatieve stimulatie	Deelnemers geloven dat AI gebruikt kan worden om het creatieve brein te stimuleren als het gaat om een invalshoek te bedenken, een kop-titel of goede synoniemen en verwoording.	<p>“Soms dan zit je even een beetje te worstelen van hé, wat zou nou een leuke kop zijn?” " En dan vraag je dat aan een AI-tool.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Er zullen best wat individuele redacteurs of verslaggevers af en toe Chat GPT gebruiken of daar iets in gooien zoals: geef me 3 kop suggesties, om inspiratie te krijgen.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Soms als ik een zinnetje tegenkom en denk van jongens dit kan beter, en ik zelf ook niet altijd 1, 2, 3 weet hoe dan haal ik Chat GPT 4 erbij en dan zeg ik, kun jij hier wat van maken.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p> <p>“...stagiaires van onze redactie vragen ook weleens aan Chat GPT om koppen voor te stellen en hen daardoor te laten inspireren.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“We gebruiken het ook weleens om scripts te maken. Dus als we een infographic hebben of een explainer video dan gebruiken we advies van met name Co Pilot en vragen we het van "joh hoe het eruit moeten zien?" (Respondent 6, 10 mei, 2024)</p> <p>“Je kan het soms ook gebruiken voor creatieve input maar meer om te sparren met de machine en je geest dan dat we het daadwerkelijk gebruiken op creatief gebied.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p> <p>“Wij gebruiken het weleens voor het bedenken van titels of koppen met Chat GPT.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p>
	Werkdruk afnemen	Deelnemers vinden dat AI een verlichting kan zijn in de hoeveelheid werk dat bij een kleinschalige redactie komt kijken.	<p>“We zijn in feite met zijn tweetjes en we moeten de hele tijd schakelen tussen onderwerpen en er komt van alles tussen, waardoor je hoofd gewoon vol raakt. En ja, AI geeft in die zin heel veel lucht.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“...lokale omroepen hebben toch vaak een redactie die bestaat uit vrijwilligers of twee betaalde krachten dus die zullen eerder naar AI grijpen want dan kunnen ze dingen doen wat ze niet met een paar mensen kunnen bereiken.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Ik zie in dat het voordelig kan zijn om computerkracht in te zetten om de kleine organisatie die wij zijn een beetje te compenseren waar het kan.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p>

	Overname van basis redactie taken	Deelnemers vinden dat AI makkelijk te gebruiken is als het gaat om het overnemen van basis redactionele taken. Vaak zijn er kleine klusjes of taken die saai zijn om uit te voeren en tijd wegnemen van belangrijkere artikels of creativiteit. Deelnemers zien AI daar de oplossing voor.	<p>“Zelf heb ik AI gebruikt bij subsidieaanvragen. Dat is gewoon een standaard tekst, en een corveetaak om dat allemaal op te schrijven.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“...sommige stukjes schrijven, dat is gewoon corvee en eigenlijk tekst ophoesten om het verhaal aan te kunnen vullen en het feitelijke nieuws als het gaat om simpele berichten...Dan is het wel echt handig.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Het wordt denk ik een soort assistent voor alle kleine rotklusjes.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Het echt een enorme kans biedt als het gaat om het ondersteunen in het redactionele proces.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Je kan veel handmatig werk door AI laten uitwerken of uitschrijven.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>“Wat je ook echt ziet met AI is dat het saaie werk eventueel overgenomen kan worden door AI en dat wij dan meer ruimte hebben voor het creatieve.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p>
	Fotobewerking	De AI functie van fotobewerking kan als een goede tool gebruikt worden volgens een aantal deelnemers.	<p>“Uiteindelijk krijg je soms best wel een leuke foto dat je iemand net even op een andere positie kan zetten omdat hij/zij een andere in de weg staat... of hele kleine details zoals dat een blik net ietsjes beter zodat de lezer gegrepen wordt. Een soort follow-up van Photoshop. Overall worden foto's door Photoshop gehaald. Dus of je het nou via programma X doet of zelf in Photoshop er iets aan bewerkt, het wordt toch bewerkt.” (Respondent 1, 17 april, 2024)</p>
	Transcriberen	Het transcriberen van interviews doormiddel van een AI-tool was voor deelnemers een van de praktische hulpmiddelen.	<p>“...Een hele handige redacteur had een interview gedaan, en zei: kijk, ik neem het gewoon op en dan kan ik het meteen transcriberen en het werkt ook echt.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“...wat onze nieuwslezer doet op onze radio, die op de hele en de halve uren het nieuws vertelt. Die doet een 10 minuten interview door een transcribeer tool heen en vervolgens kan een nieuwslezer op basis van selectie info eruit halen en herschrijft dat tot een kort nieuwsbericht.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“...bijvoorbeeld een documentaire die we hebben gemaakt over hoe Twentenaren betrokken zijn in Oekraïne...we hebben daar veel mensen gesproken en dan voor de transcriptie en vertaling hebben we gebruikgemaakt van Good Tape.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Wij gebruiken het om artikelen te genereren op basis van interviews die we opnemen. We laten het door AI transcriberen en gooien het door Chat GPT om daar artikelen van te maken.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>
AI als tijdsbesparing	Zinsopbouw en grammatica	AI heeft volgens deelnemers een handige functie om spelling en grammatica te kunnen controleren wat zorgt voor tijdsbesparing aan het einde van het schrijfproces.	<p>“Chat GPT 4 gebruik ik om de teksten die wij aangeleverd krijgen te controleren op tekstfouten en dat de lopende zinnen goed lopen.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p>
	Vergelijken van informatie	Als voorbereiding op het schrijven van artikelen of het produceren van content kan AI bepaalde teksten en bronnen samenvatten en met elkaar vergelijken. Wat normaal handmatig veel leeswerk kost, kan nu door middel van AI tijd in bespaard worden.	<p>“Je hebt bijvoorbeeld ook dat je PDFen met elkaar kan vergelijken, en dan haalt die alle belangrijke informatie die je nodig hebt eruit voor voorbereiding op een artikel.” (Respondent 8, april 17, 2024)</p> <p>“Dus we gebruiken niet AI om zelf dingen te laten genereren. We vragen het vooral om iets samen te vatten met het nieuws dat wij zelf hebben gevonden en</p>

			dan maakt het nagenoeg geen fouten.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)
	Versnelling in content productie	Deelnemers geloven dat AI ervoor zorgt dat er een versnelling in content productie en productiviteit kan plaats vinden zowel in het schrijfproces als voorbereidend werk.	<p>“Soms heb je elk jaar dezelfde evenementen. Met AI kan je dan even de historie erbij halen zoals hoeveel bezoekers er vorig jaar waren, welke band er was, wat is nu de line-up. Je hoeft het dan niet een voor een te googelen maar haalt AI al die informatie op.” (Respondent 2, 1 mei, 2024)</p> <p>“Kijk je puur naar de lokale omroep en het werk dat bijvoorbeeld nu bij Michel uit handen genomen wordt op lopende teksten schrijven en dat nu binnen een paar minuten van die simpele teksten eruit gooit en goed gecontroleerd worden, dan zie ik alleen maar voordelen.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“Maar met name voor lokale omroepen die grotendeels werken met vrijwilligers, is AI eigenlijk een toegevoegde waarde. Het scheelt enorm veel tijd om bepaalde dingen te kunnen produceren.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p> <p>“Ik denk dat als we dit heel slim gaan gebruiken en meer mensen het gaan gebruiken, dan durf ik te gokken dat we wel 2 à 3 keer zo productief kunnen worden.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p> <p>“Ik denk dat het veel te bieden heeft qua tijd, het scheelt gewoon een hele hoop tijd die je dan weer ergens anders in kan investeren. Aangezien het op de redactie niet vaak heel erg druk is met betaalde krachten, is het wel heel handig.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p>
AI als vernieuwing	Creative toepassingen	De deelnemers geven aan dat veel lokale media zich inspinnen om te begrijpen welke vernieuwende mogelijkheden AI te bieden heeft. Dit verkennen ze door verschillende creatieve toepassingen uit te proberen en te experimenteren met mogelijkheden op het gebied van radio, muziek, reportages en documentaires.	<p>“Een vrijwilliger heeft nachtprogramma en hobby waarin hij zijn eigen muziekkeuze draait en die heeft hij met een AI co-host gecreëerd.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Een ander voorbeeld is van een DJ, die heeft met een AI-tool zelf een nummer gemaakt. Hij geeft dus het onderwerp op, wat aanvullende tekst, welke instrumenten en muziekstijl hij wil. En dan draait hij dus wekelijks een plaatje gemaakt door hemzelf en AI.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“...we hebben een documentaire gemaakt waarin AI is gebruikt om fake nieuws te lanceren. Het fake nieuws hebben we volledig laten schrijven door ChatGPT en Jupiter. Uiteindelijk is het een documentaire geworden om te zien hoe mensen daarop reageerden.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“We hebben een keertje voor de lol een promotie liedje gemaakt met AI met Suno.com. Als je aangeeft wat voor soort muziekstijl je wilt en wat tekst invoert, komt er best een grappig liedje uit.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“...een collega wil een documentaire of reportage serie maken over een man die Huttenkloas heet...een seriemoordenaar van lang geleden. Hij wil verhalen vertellen over hem en daar beelden bij hebben...Hij heeft met een Adobe AI tool daar platen voor gemaakt.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ook gebruiken we het om muziek te genereren voor op de achtergrond van bijvoorbeeld reportages of documentaires. Dit doen we als we niet zo'n goede recht-vrije muziek kunnen gebruiken, dan laten we iets door AI genereren.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>

	Journalistiek voor iedereen	Een aantal deelnemers gaven aan het idee te hebben dat AI kan bijdragen aan het vergroten van de toegankelijkheid van journalistiek voor iedereen, inclusief mensen zonder formele journalistieke opleiding.	<p>“Mensen die niet geschoold zijn in het schrijven en dingen uitzoeken en ineens kunnen participeren in het journalistieke proces door AI” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“We zijn natuurlijk geen journalisten als vrijwilligers, we krijgen die opleiding niet...waar we vaak tegenaan lopen is, dan hebben we alle quotes, we hebben het opgenomen, we weten het nieuws te vinden, maar dan moet het verhaal nog in elkaar worden gezet...En als AI daarmee kan gaan helpen.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>
	Onnodige angst	Een meerderheid van de deelnemers geeft aan dat de vernieuwende en onbekende aspecten van AI geen onnodige angst hoeven te veroorzaken binnen de journalistiek en lokale media.	<p>“Ik merk wel dat daar nog heel veel angst zit op het moment als het gaat om AI. Ik geloof dat het niet nodig is, want het neemt nooit compleet het beroep over van een journalist.” (Respondent 5, april 17, 2024)</p> <p>“Ik vind het gepiep dat de hele wereld kapotgaat door AI, dat vind ik ook onzin. Kijk als mensen klagen dat er nu hits worden geschreven door AI en dat gaat kosten van de muzikant. Dan denk ik ja, hoe kan het dan dat alle hitjes die ik hoorde voor AI al op elkaar lijken.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Als dat de teneur is om dat men zich bij de omroep en volledig richt op kijkcijfers en muzikanten zich volledig richten op de hitlijsten. Ja, dan is AI daar beter in of net zo goed in.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Misschien heeft AI hier en daar wel haken en ogen die journalistiek gezien ongewenst zijn, maar misschien is het positieve effect wel groter dan dat. En nou ja, ik ben zelf ook wel benieuwd naar uiteindelijk van wat is dan? Waar slaat de meter naar uit? En waarom zou je dan blijven hangen in een soort van weerstand.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p>

Codeboek 2. Toekomstige toepassingen en aanpak van AI in lokale media

Thema's	Sub-thema's	Beschrijving	Voorbeelden uit transcripten
Aanpak op ethische kwesties	Training en cursussen	Een meerderheid van de deelnemers geeft aan dat voorlichting, workshops en cursussen nodig zullen zijn om onder goede begeleiding te experimenteren met verschillende AI-tools en te leren hoe ze deze verantwoord kunnen gebruiken. Hierdoor kunnen redactieleden beter afstemmen in hoeverre en op welke manier AI wordt ingezet bij een omroep.	<p>“Vanuit organisatie Omroep Gelderland worden cursussen gegeven over AI en waarop we moeten letten en wat onze valkuilen erin zijn. Dus de meer dat we het gaan gebruiken, des te meer dat wij ons hier ook in zullen betrekken.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Het tijd gunnen aan mensen om onder goede begeleiding te experimenteren met verschillende AI-tools.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“We hebben weleens een keer een workshop gehad vanuit de NLPO over AI en daar hebben een aantal van onze vrijwilligers aan mee gedaan.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“De NLPO doet momenteel ook al aan veel voorlichting over AI en die willen dan eigenlijk ook dat er per omroep een AI ambassadeur wordt aangesteld en die alle zaken omtrent AI in een lokale omroep in de gaten houdt.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“We willen ook redactieleden en vrijwilligers naar cursussen van de NLPO sturen over AI en daar meer gebruik van gaan maken.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>
	Transparantie en alertheid	De meerderheid van de deelnemers benadrukt dat transparantie en alertheid essentieel zijn om ervoor te zorgen dat AI op een ethisch verantwoorde manier wordt gebruikt. De transparantie kan gewaarborgd worden door openheid te geven over de richtlijnen die gevolgd moeten worden met het gebruik van AI.	<p>“Ik wil alert blijven en alles wat betreft evolutie van AI goed gaan bijhouden.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Wat ook belangrijk is om te weten is dat alle hoofdredacteuren van de regionale omroepen hebben afgesproken: we zetten geen generatieve AI in op dit moment aan de publicatie kant.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Nou enerzijds dus door zo'n afspraak gemaakt te hebben van: we zetten geen generatieve AI in en we gaan geen door AI gegenereerde tekst of foto's online zetten. De regel is dus alles wat wij publiceren, afkomstig moet zijn van een journalist of te wel van een mens. Alleen dus in het traject daarvoor gebruiken een aantal journalisten wel AI als hulpmiddel.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Waar we dus gewoon heel druk mee bezig zijn, is gewoon kijken, kunnen we iets van spelregels bepalen?” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Ja, stel, we gaan echt wat met AI doen, dan moeten we daar gewoon hele duidelijke richtlijnen opstellen en een soort document maken voor alle werknemers en vrijwilligers en daarmee duidelijk maken, dit zijn de regels waar we aan moeten houden.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ik denk dat het in eerste instantie belangrijk is dat we een richtlijn of regelpakket samenstellen waar mensen die bij ons werken zich aan moeten houden als het gaat om het gebruik van AI.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p>

Financiële bereidbaarheid	Gratis en voor niets	Een aantal deelnemers gaven aan dat ze als omroep momenteel weinig mogelijkheden hebben om nog meer van hun budget aan AI te besteden. Ze willen het gebruiken als ze er niet voor hoeven te betalen.	<p>“In de constructie werken we met gratis AI. Ik gebruik als ingehuurde professional wel een betaalde versie maar dat wordt betaald vanuit mezelf.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“If it’s free it is good for us.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Ik zie niet in dat we nu gaan investeren in AI tools...je kan het zelf sponsoren zoals (...) die de betaalde versie heeft omdat hij het leuk vindt...maar wij hebben het budget niet om dat voor 10 redactieleden te betalen.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“Financieel niet. Daar is weinig ruimte...Dus we moeten momenteel even voorzichtig doen, maar ik denk wel dat we tijd willen investeren in het verder kijken naar hoe AI zich gaat ontwikkelen.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>
	Experimenteel	De deelnemers gaven aan dat ze het prettig vinden om een proefperiode te hebben voor verschillende AI-tools. Dit stelt hen in staat om beter te beoordelen of een AI-tool de investering waard is in verhouding tot de opbrengsten en het hoog houden van kwaliteit.	<p>“Het zit hem er meer in van we proberen die programma’s even uit voor 3 maanden om te kijken of we er ook wat aan kunnen hebben. Maar uiteindelijk maken hoofdredacteurs wel wat afwegingen van als we hier AI in kunnen zetten, kunnen we dan ook op wat andere dingen weer besparen.” (Respondent 3, 19 april, 2024)</p> <p>“In het transformatie team zijn wij ook veel aan het testen als het gaat om AI. Wat kunnen we gebruiken en wat niet? En er zitten natuurlijk ook een aantal hele belangrijke morele afwegingen bij. En daar moeten we ook over in gesprek. Die bevindingen leggen we weer intern terug en vervolgens gaan we kijken wat we gaan gebruiken en onder welke voorwaarden willen we dat.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Ik denk ook zomaar dat als je een keer moet gaan investeren in tools, bijvoorbeeld de licenties...dat we dat gewoon per tool heel goed moeten afwegen en dat daar een heel oordeel over gemaakt moet worden.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Ik sta er wel voor open als een AI-programma wel echt daadwerkelijk iets toevoegt en het ons zo gemakkelijk maakt. Zodat we weer tijd kunnen spenderen aan andere zaken die belangrijk zijn dan. Als het niet te duur is, waarom niet?” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“Al het budget dat wij ergens voor vrijmaken moet ergens anders vandaan komen. Maar als ik als hoofdredacteur heel goed kan uitleggen dat iets waardevol is na er mee te experimenteren, soms letterlijk omdat het minder manuren kost, dan denk ik dat daar fondsen zeker voor open staan.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“We zouden wel betaalde versies van AI-programma’s willen, als we daarin de garantie hebben dat we weten waar iets vandaan komt, maar het ligt ook aan de hand van kwaliteit.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p>
Toekomstige praktische toepassingen	Bulletins door AI	Het is herhaaldelijk gesuggereerd dat AI mogelijk op geautomatiseerde wijze kan helpen bij het creëren van bulletins voor de radio	<p>“De gedachte is namelijk omdat we in de avonden en in het weekend geen nieuwsbulletin hebben dat we misschien wel met AI kunnen doen en dat het vrij geautomatiseerd is. Dus dat AI berichten van je site haalt, een samenvatting maakt en het voorleest op de radio.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p>
	Audio toepassingen	Tijdens de gesprekken werden verschillende audiotoeepassingen genoemd die de deelnemers graag zouden willen gebruiken wanneer AI zich verder ontwikkeld. Jingles op de radio, bepaalde berichtgeving laten voorlezen door een AI-stem en het gebruiken van AI kompres tools om het geluid van audio te	<p>“...stel dat je zegt van we doen op Instagram een bepaalde rubriek en we laten even iets door AI voorlezen.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Je kan heel veel verschillende kompres tools gebruiken om audio beter te maken.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“...met van die jingles op de radio of het nieuws te laten voorlezen. Als dat allemaal geprogrammeerd en</p>

		verbeteren werden allemaal benoemd.	geautomatiseerd zou zijn, zou het superfijn zijn.” (Respondent 7, 6 mei, 2024) “...ik zie geen obstakels dat als AI in de toekomst wat verbeterd is om dat te gaan gebruiken voor een jingle op de radio.” (Respondent 5, 6 mei, 2024) “...misschien de nieuwslezer, dat je geschreven tekst laat uitspreken door AI in plaats van een mens.” (Respondent 5, 6 mei, 2024) “Of bijvoorbeeld AI gegenereerde muziek gebruiken voor video's of eventueel zelfs animaties gebruiken, dan wordt het wel al iets creatiever.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)
	Beeld toepassingen	Enkele deelnemers wezen verschillende toepassingen van beeld aan voor het aanvullen van animaties in bijvoorbeeld documentaires of uitlegvideo's.	“Denk aan animaties bijvoorbeeld maken op een hele basic manier, maar je kan ook vormgeving ontwikkelen door middel van AI.” (Respondent 4, 3 mei, 2024) “Ik denk als je zorgt dat het plaatje waarheidsgetrouw is en je gaat checken of alle elementen die in het beeld komen ook recht doen aan de tijd waarin iemand leefde. Dat je niet in een keer een graafmachine ziet, want dat bestond in die tijd gewoon nog niet. Als je dan ook nog eens benoemt dat het plaatje door AI is gegenereerd zeg maar en het zichtbaar is dat het een computeranimatie is, zie ik niet heel veel problemen.” (Respondent 8, 6 mei, 2024) “Ik denk wel dat als het iets meer op de kunst manier wilt gebruiken of iets in beeld wilt brengen waar je geen materiaal van hebt waar je normaal stock fotografie voor zou gebruiken zou het wel degelijk interessant kunnen zijn.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)
	Persberichten verwerken	Lokale media ontvangen vaak talloze persberichten vanuit de gemeenschap die evenementen willen promoten of adverteren, maar die nog niet in journalistieke stijl zijn omgeschreven of uitgewerkt. Daarom gaven enkele deelnemers aan dat als deze taken in de toekomst geautomatiseerd zouden kunnen worden door AI, ze er zeker gebruik van zouden maken.	“Ik zit eigenlijk te wachten op een AI gedreven systeem dat alle persbureaus na gaat en op die manier kan bekijken wat er relevant is en hoe relevant het is.” (Respondent 5, 6 mei, 2024) “Verder zijn we nu aan het kijken naar AI-tool om persberichten die we binnenkrijgen om te schrijven. Wat je bij persberichten heel vaak ziet is dat het promotie is of reclame, dat willen we als journalistiek medium eruit filteren.” (Respondent 11, 16 mei, 2024) “Ik denk dat AI bijvoorbeeld hele simpele persberichten voor onze agenda op onze website zou kunnen schrijven. Dat je het tekstbericht of persbericht erin gooit en dat er dan een artikel uit komt in onze eigen stijl. Dat kost niet heel veel tijd normaal, maar het zijn niet de leukste berichtjes om te tikken.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)
	Artikelen laten schrijven	Meeste deelnemers laten momenteel nog niet hun gehele teksten schrijven door AI, maar als AI hierin vordert stonden er enkele deelnemers wel voor open om dan de simpelere teksten door AI te laten schrijven met eigen input.	“Wat ook een hele interessante vraag is, stel dat AI op een gegeven moment nadat je je interview hebt gehad vraagt om te transcriberen maar ook een artikel van te maken. Dus hij ziet het dan, hoort het en kan verbanden leggen en hij doet het dan beter dan een gemiddelde redacteur bij ons, dan gaan we misschien toch wel zien dat hij toch ook artikelen gaat schrijven.” (Respondent 8, 6 mei, 2024) “Ik weet dat bij Mediahuis Noord dat ze daar AI gebruiken om sport samenvattingen te maken. Dus echt een sportartikel met uitslagen en wat er is gebeurd. Waar ze wel nog tegenaan liepen is dat AI alleen van de data uit kan gaan. AI heeft niet daadwerkelijk de wedstrijd gezien. Dus bepaalde dingen kan die niet zeggen of dat er hands was of een overtreding. Maar als dit verbeterd zou worden zou het echt een uitkomst zijn.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)

	AI-presentator	Ten slotte brachten zelfs een aantal deelnemers naar voren dat als een AI-presentator voldoende ontwikkeld is, zij niet volledig zouden uitsluiten dat deze een mens zou kunnen vervangen voor de camera of als presentator op de radio.	“Ik presenteer zelf een praatprogramma en voor mij zou het een uitkomst zijn, want ik ben een van de weinigen binnen de omroep die politiek leuk vindt. Maar ik hoef niet zo nodig voor een camera te zitten. Ik zou het niet erg vinden als ik vervangen word door AI.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)
--	----------------	--	--

Codeboek 3. Ethische overwegingen en risico's van AI voor lokale media

Thema's	Sub-thema's	Beschrijving	Voorbeelden uit transcripten
Objectiviteit, menselijkheid en een kritische houding als journalist	Journalistiek blijft een vak met een journalistieke objectieve taak	Meerdere deelnemers benadrukten dat AI een risico vormt voor de journalistiek of nog te experimenteel is om in deze sector te worden ingezet. Ze wezen erop dat AI momenteel geen capaciteit heeft voor emotie, hoor en wederhoor, en een kritische houding.	<p>“Uiteindelijk is journalistiek wel een vak en daar kan Chat GPT niet tegenop.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Je moet de lokale streek of omgeving zelf begrijpen en dat doet AI niet.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Je moet het onderscheidende van een nieuwsredactie in een wereld waar heel veel AI wordt gebruikt wel zien...we hebben content van echte journalisten...” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Ik heb zelf weleens gekeken naar berichten laten schrijven door Jupiter of Chat GPT maar dat werkt niet echt omdat het niet in onze schrijfstijl is en veel te informeel wordt gebracht.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“Het gevaar zit hem in je eigen werk te laten schrijven of bepalen.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ik vind enigszins gevaarlijk en moeilijk te voorspellen waar AI naartoe gaat.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“Het hoor en wederhoor, is de journalistieke taak is die wij hebben en denk ik nog niet dat robots dit kunnen door gebrek aan emotie en dat soort dingen.” (Respondent 7, 6 mei, 2024)</p> <p>“...zelfs daar ben ik me in bewust...het feit dat als je AI vraagt om keuzes te maken over wat belangrijk is in een artikel. Dat kan niet hetzelfde zijn als wat mensen belangrijk vinden en dat vind ik oprecht een hele lastige en daarom moet je nog human in de loop hebben.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Maar ik was bij een AI-congres in Tilburg en een hoofdredacteur van een regionale omroep die zei, ja wij gebruiken Good Tape om te transcriberen maar ik zie gewoon dat het niveau van de artikelen achteruitgaat. Waarom? Omdat normaal als jij je interviews luistert dan zit daar toch een soort emotie in. Of je bent dan met dat interview op een andere cognitieve en kritische manier mee bezig dan als je het door AI laat transcriberen.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Het is dus wel een grijs gebied, want wat als je nou als journalist dat rapport leest en je denkt ook ik vraag aan AI om het samen te vatten en die komt met iets wat jij zelf nog niet had gezien en daardoor denk je van, oh, dat is interessant? Nou, dat ga je daarna opzoeken en dan neem je dat misschien toch mee in je verhaal. Ben je dan beïnvloed door AI? Is dat erg? Ben je dan nog objectief? Want in die zin is het hetzelfde als je aan je collega zou vragen of lees dit eens, wat vind jij ervan? Alleen dan is het niet een collega maar AI.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“En ook het gevaar dat inderdaad dan wie gaat dan bepalen? Ga jezelf censuur toepassen, wie bepaalt dan wat het nieuws is? Dat zijn wel de gevaren.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p> <p>“Ik ben gewoon dus heel voorzichtig als het gaat om de kern van ons vak, namelijk het vertellen van verhalen, het openstaan voor verrassingen en het menselijke contact dat daar ook wel bij hoort.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p>

	Menselijke element in de journalistiek	Deelnemers vinden dat er een "human touch" in het spel moet blijven, anders zijn er te grote risico's van AI voor de journalistiek. Het menselijke heeft positieve toevoegingen op de journalistiek volgens deelnemers en dit kan niet compleet vervangen worden door AI.	<p>"Misschien blijkt het dus op termijn dat we toch als mensen die verwerking helemaal moeten blijven doen om het artikel ook menselijk te laten blijven." (Respondent 9, 6 mei, 2024)</p> <p>"...uiteindelijk die verrassingen die je hebt als je iets langer door vraagt of iets langer een gesprek aangaat in persoon, dat kan je bijvoorbeeld niet waarmaken met AI." (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>"Voice-overs voor bepaalde items doen we nog niet door AI, dat komt ook vooral omdat mensen het ontzettend leuk vinden om dat zelf te doen bij hun eigen item en omdat we gewoon een paar hele goede stemmen hebben die we niet vervangbaar vinden door AI." (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>"Ten eerste geef je AI van kop tot kont alle touwtjes in een bepaald proces in handen. Of zeg je: er moet altijd sprake zijn van een "human in the loop" verhaal. Ik ben geneigd dat als er output in het spel is of publicatie, dat er altijd human in de loop moet zijn." (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>"Ik vind ook dat je altijd nog een human touch nodig hebt, je kan niet helemaal van AI uitgaan. Het ligt er vooral een beetje aan hoe je het inzet, maar je hebt nog steeds zo'n 20 tot 40% human touch nodig om zeg maar dingen te tweakken aan AI om het geschikt te maken voor je eigen medium." (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p> <p>"Mijn schrikbeeld is dat wij hier straks via de computer aan AI vragen gaan stellen aan een woordvoerder die dan eigenlijk ook AI is en dat er ergens in de cloud wordt gepingpongd tussen machines. En als je daar dan als mens helemaal niet meer tussen zit vind ik het echt weg halen van de journalistiek want het is een echt mensen vak." (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>"En verder, misschien ben ik daar heel ouderwets in maar ik heb helemaal geen mooi beeld bij dat AI verder ons werk voor een groot deel gaat overnemen. Want ik vind dat "dehumaniseren" van ons vak." (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>"Ook vooral omdat er nog wel een mens aan te pas moet komen om de teksten niet al te saai te maken en wij kunnen als mensen misschien beter beoordelen wat een belangrijk moment uit een wedstrijd is. Dat oordeel kan AI nog niet vellen, emotie lopen ze nog in achter." (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p> <p>"In eerste instantie in deze fase van de hele game zou ik niet zomaar content op onze kanalen gespuugd willen hebben waar nooit een mens mee te maken heeft gehad. Want bij wie leg je dan de verantwoordelijkheid? Die hebben wij uiteindelijk." (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p>
	Bias en vooroordelen	Deelnemers vinden dat AI nog bepaalde onnauwkeurigheden heeft wat betreft de bias en vooroordelen die in het systeem zijn verwerkt.	<p>"Want iedereen zoekt nieuws vanuit zijn eigen confirmation bias. Dus je krijgt feiten die je ook zelf graag wilt horen." (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>"Maar het fout in het denken bij AI is, dat er eenduidige feiten zijn en die zijn er niet. Zeker niet als het om maatschappelijke ontwikkelingen gaat. Er zijn altijd trade-offs." (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>"...het zijn vaak Amerikaanse diensten of tools. Die hebben een andere blik op de wereld dan wij als regionale omroep in Nederland of Flevoland. Dus bewust zijn daarin is belangrijk." (Respondent 3, april 19, 2024)</p>

Betrouwbaarheid	Onjuiste informatie	Volgens deelnemers maakt AI veel fouten en verspreid het vaak onjuiste informatie. De informatie is momenteel volgens hen nog niet te vertrouwen.	<p>“Het brengt data bij een en daarin kan het informatie genereren maar het klopt vaak gewoon niet.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“We hebben hier in het Oosten een oude vestingstad Groenlo die veel met de tachtigjarige oorlog te maken heeft gehad en daar krijgen ze binnenkort een nationaal museum. Als je dan invoert in Chat GPT, welke trekpleister wordt het meest bezocht in Groenlo ten opzichte van de rest van Europa. Dan krijg je een kasteel, maar er staat helemaal geen kasteel.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Het is zo accuraat als de zwakste bron die per ongeluk door AI naar boven wordt getild. Dus dat is riskant.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Chat GPT 4 kan nog heel vaak dingen verzinnen die niet kloppen. Laatst zij die dat er een open dag was bij Radio Ridderkerk terwijl we dat al jaren niet meer hebben gehad. Soms vraag je echt af waar hij die onzin vandaan haalt.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p> <p>“Het is voor nu gewoon echt desinformatie, en wij moeten juist laten zien op welke manier wij open, transparant en controleerbaar ons vak beoefenen. Dat is gewoon met AI nog niet te doen omdat je vanuit een soort zwart gat informatie krijgt.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>“We gebruiken momenteel AI nog heel weinig omdat informatie gewoon nog niet betrouwbaar is en het nog zo erg in de kinderschoenen staat.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p> <p>“AI is gewoon niet actueel genoeg en geeft vaak onbetrouwbaar oud nieuws en maakt er een eigen verhaal van.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p> <p>“Wat je als lokale omroep moet brengen en in het nieuws is de waarheid. Voorlopig liggen journalistiek en AI nog heel ver uit elkaar, naar mijn mening.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p>
	Geen controle op bronnen	Het is volgens deelnemers lastig om met AI controle op bronnen te krijgen of om te herleiden waar bepaalde informatie vandaan komt. Hierdoor staat er onzekerheid of informatie vanuit AI wel bruikbaar is in de journalistiek.	<p>“AI haalt dus informatie op uit een veelheid van bronnen en je kan vaak niet controleren welke bronnen precies geraadpleegd zijn. Dus ik zou er niet op durven blindvaren zelf en het zomaar te publiceren.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“Maar je moet wel gewoon goed kijken op welke bronnen zaken door AI worden gebaseerd, want het is vaak niet te herleiden.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“...je kunt niet zomaar alle media en alle tools of gereedschappen vertrouwen en zeker niet als het om publicatie gereedschappen gaat. Dat is voor mij ook wel een grote worsteling, van hoeveel invloed heeft het taalmodel bijvoorbeeld op de content die je maakt en welke invloed is dat?” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Het gaat allemaal vooral om vertrouwen denk ik. Je wil graag weten waarom of hoe Chat GPT van mijn tekst naar een bepaalde samenvatting komt. Hoe weet ik zeker dat Vladimir Poetin geen invloed heeft op het algoritme omdat hij dan eventueel alle kritische Russische dingen eruit sloop. Zolang je dat niet zeker weet, dan kun je het niet uitleggen, en dan ben je niet transparant.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Dus als je het hebt over de journalistiek die gaat over het opsporen van bronnen of het ondervragen van bronnen of het onderzoeken van informatie, hebben we eigenlijk gezegd: we kunnen AI nog gebruiken voor dit deel van het werk. Dat heeft vooral te maken met het feit dat wij niet kunnen controleren waar het exact vandaan komt. Dus als het niet controleren valt, willen wij het ook niet gebruiken</p>

			<p>voor de productie van journalistiek.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p> <p>“"Efficiency" moet geen rol spelen in het vergaren van nieuws of in het schrijven of een creatief proces. Dit moet niet de belangrijkste drijfveer zijn, en met AI wordt dit wel gestimuleerd.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p>
	Nieuwe functie van controle moet worden ingevoegd	Deelnemers benadrukken het belang van menselijke controle en fact-checking bij het gebruik van AI in de journalistiek, om de betrouwbaarheid en objectiviteit van nieuwsvoorziening te waarborgen en desinformatie te voorkomen.	<p>“Het grote nadeel is dan wel dat het dus eigenlijk een verzameling is van data en daar doet AI een voorspelling in, maar het moet nu dus wel gecontroleerd worden.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Wat ik belangrijk vind als je AI gebruikt in het kader van nieuwsvoorziening is het niet alleen melden dat je AI hebt gebruikt maar dat de eindredacteur daar ook een andere rol in krijgt en het allemaal checkt qua informatie en of het voldoende evenwichtig is.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p> <p>“We moeten ook gaan nadenken of we een groep moeten gaan benoemen, die verschillende tools checkt en die ook de betrouwbaarheid checkt.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Als je puur kijkt naar chatbots en zo dan zie je dat er desinformatie wordt verspreid en als je kijkt naar publieke media en media in het algemeen dat doordat er zoveel desinformatie is, is het de taak om te controleren en feiten te brengen en dat heel goed en zorgvuldig te doen. Betrouwbaar nieuws voor consumenten zie ik eigenlijk als een steeds groter goed.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Maar goed wij willen dus echt fact checking blijven doen dus wat niet waar is kan je gewoon niet inzetten. Als je daarmee een keer onderuitgaat, ja, dan word je toch niet meer serieus genomen als journalistiek omroep en dan heb jij je reputatie te grabbel gegooid.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ik denk niet dat je personeel nog zou kunnen vervangen door AI, dat gaat echt nog heel lang duren want je hebt gewoon altijd een laatste check nodig en moet het bericht goed geplaatst worden op een website bijvoorbeeld.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p> <p>“We lezen altijd de export nog door om te kijken of wat er gegenereerd is, of dat klopt en of het goed is en of dat klopt met het verhaal wat we willen vertellen.” (Respondent 10, 10 mei, 2024)</p>
Transparantie	Geen overzicht	Een aantal deelnemers zijn er niet van bewust hoe hun redactieleden om gaan met AI en hoe dat gecheckt wordt. Daarin mist er wat transparantie.	<p>“Ik heb zelf momenteel niet heel erg door hoe vaak de nieuwsredactie AI gebruikt en waarvoor precies en hoe ze dat checken. Dus een goede vraag waarbij ik er eigenlijk gewoon eens even naar moet gaan kijken.” (Respondent 2, mei 1, 2024)</p>
	Duidelijke communicatie	Deelnemers benadrukken het belang van transparantie bij het gebruik van AI in de journalistiek. Ze stellen dat het gebruik van AI-tools acceptabel is, maar dat het essentieel is om duidelijk te communiceren wanneer AI wordt ingezet, en om strikte richtlijnen te volgen om de ethische normen en betrouwbaarheid te kunnen waarborgen.	<p>“Een ander simpel voorbeeld is dat als je een interview hebt gedaan met iemand voor TV of radio en er is heel veel achtergrondgeluid of wind en er was iets met die microfoon aan de hand. Dan zet je een AI-tool in om de wind weg te filteren. Daarvan vinden we dan dat het acceptabel is.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“Het ethische zit er dan ook in dat een hoofdredacteur wil weten van zijn verslaggevers, journalisten en redacteuren wat voor tools ze gebruiken.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“We gaan niet bij een verhaal melden dat we door AI een interview hebben getranscribeerd want daar is AI niet bijzonder in er zijn allerlei software die dat kunnen.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p>

			<p>“Als je bijvoorbeeld kijkt naar NU.nl, wat zij doen is samenvattingen genereren op basis van berichten en die geven heel duidelijk aan dat het door AI is gegenereerd. Nou, dat zijn ook dingen die wij moeten doen...consequent benoemen waar het gebruik wordt.” (Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Wat benoem je wel, wat benoem je niet en ik sta daarvoor dat we echt heel transparant zijn daarin” Respondent 4, 3 mei, 2024)</p> <p>“Journalistiek is gebaat bij transparantie. Hoe ver gaat die transparantie dan? Ik denk op het moment dat je gebruik maakt van tools om output te creëren, dat is het toch wenselijk dat daar wel transparantie over is. Dat je bijvoorbeeld zegt, deze tekst is tot stand gekomen met behulp van AI en gecheckt door redacteuren. Zeker in het begin omdat je ook nog met elkaar aan het uitvinden bent van wat AI doet met tekst.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“Nou dus sowieso om transparant aan te geven van dit is door AI gegenereerd als het gaat om audio, video en foto's. Een gebruiker kan er nog altijd wat van vinden maar dan heb je in ieder geval verantwoord naar je gebruiker dat het is gebruikt en op deze manier.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p> <p>“Het is ook belangrijk dat zodra we dat wel gaan doen dat we een soort "gebruiksaanwijzing" gaan hebben waarin we bepaalde voorwaarden neerzetten als organisatie van hoe en op welke manier we AI gaan gebruiken en welke grens niet mag worden overschreden.” (Respondent 11, 15 mei, 2024)</p>
	Auteursrechten en fotorechten	Deelnemers maken zich zorgen over auteursrechten en fotorechten bij het gebruik van AI in de fotografie. AI kan complicaties veroorzaken doordat het moeilijk is om eigendomsrechten te waarborgen en omdat gegenereerde beelden mogelijk zonder toestemming worden verspreid of aangepast.	<p>“Er zitten met AI gewoon veel gevaren in met auteursrechten en fotorechten.” (Respondent 1, april 17, 2024)</p> <p>“Ik ben zelf fotograaf, en vind AI geen voordeel voor fotografie. Want je zit met auteursrechten en dan gaan ze ermee aan de haal en maken ze er bijvoorbeeld verschillende foto's van.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ook met foto's en beeld wil ik wel ervan weten of we bijvoorbeeld recht hebben op dat beeld.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p>
	Foto bewerking en beeld	Deelnemers belichten de zorgen rondom het gebruik van AI in foto's en beeldbewerking. Ze wijzen op de uitdagingen met betrekking tot authenticiteit, waarheidsgetrouwheid en willen daar transparant in blijven.	<p>“Omroep RTV Oost is een interessante casestudie. Bij een rechtbank bericht heb je vaak dat een rechtbanktekenaar een tekening maakt, maar dat hadden ze niet. Zo hebben ze op basis van prompts AI-tekeningen laten maken. Daar was veel discussie en ophef over ethische kwesties. Je schetst namelijk een beeld maar misschien is het er helemaal niet zo aan toe gegaan. Het is uiteindelijk door middel van een prompt een interpretatie.” (Respondent 3, april 19, 2024)</p> <p>“De betaalde versie komt wel wat intelligenter over en kan ook beelden genereren. Maar dat durf ik echt nog niet te gebruiken want het is ook niet waarheid gerelateerd.” (Respondent 5, 6 mei, 2024)</p> <p>“Wij willen alleen maar authentieke foto's en beeldmateriaal erop hebben. We zijn een mediabedrijf en we willen de waarheid geven aan mensen en ik denk dat we daarop dus heel strikt moeten zijn.” (Respondent 6, 6 mei, 2024)</p> <p>“Ik snap wel heel goed dat mensen of omroepen er problemen mee krijgen op het moment dat het echt lijkt op een foto of een situatie wil nadoen op een foto manier. Dat</p>

			<p>kan journalistiek gezien gewoon nooit niet nee.” (Respondent 8, 6 mei, 2024)</p> <p>“...en of het niet beeld is waar allemaal onjuiste elementen in zitten die je in de maling nemen. We hebben het een paar keer uitgeprobeerd om bijvoorbeeld iets uit de geschiedenis te verbeelden door een prompt maar toen bleek het dat de kleren of een gebouw bijvoorbeeld helemaal niet klopte.” (Respondent 9, 13 mei, 2024)</p>
--	--	--	--

Declaration Page: Use of Generative AI Tools in Thesis

Student Information

Name: Anne Beckers

Student ID: 661131

Course Name: Master Thesis CM5000

Supervisor Name: Dr. Marco van Kerkhoven

Date: 27-06-2024

Declaration:

Acknowledgment of Generative AI Tools

I acknowledge that I am aware of the existence and functionality of generative artificial intelligence (AI) tools, which are capable of producing content such as text, images, and other creative works autonomously.

GenAI use would include, but not limited to:

- Generated content (e.g., ChatGPT, Quillbot) limited strictly to content that is not assessed (e.g., thesis title).
- ~~Writing improvements, including grammar and spelling corrections (e.g., Grammarly)~~
- Language translation (e.g., DeepL), without generative AI alterations/improvements.
- Research task assistance (e.g., finding survey scales, qualitative coding verification, debugging code)
- Using GenAI as a search engine tool to find academic articles or books (e.g.,

I declare that I have used generative AI tools, specifically [Name of the AI Tool(s) or Framework(s) Used], in the process of creating parts or components of my thesis. The purpose of using these tools was to aid in generating content or assisting with specific aspects of thesis work.

I declare that I have NOT used any generative AI tools and that the assignment concerned is my original work.

Signature:

Extent of AI Usage

I confirm that while I utilized generative AI tools to aid in content creation, the majority of the intellectual effort, creative input, and decision-making involved in completing the thesis were undertaken by me. I have enclosed the prompts/logging of the GenAI tool use in an appendix.

Date of Signature: 27-06-2024

Ethical and Academic Integrity

I understand the ethical implications and academic integrity concerns related to the use of AI tools in coursework. I assure that the AI-generated content was

used responsibly, and any content derived from these tools has been appropriately cited and attributed according to the guidelines provided by the instructor and the course. I have taken necessary steps to distinguish between my original work and the AI-generated contributions. Any direct quotations, paraphrased content, or other forms of AI-generated material have been properly referenced in accordance with academic conventions.

By signing this declaration, I affirm that this declaration is accurate and truthful. I take full responsibility for the integrity of my assignment and am prepared to discuss and explain the role of generative AI tools in my creative process if required by the instructor or the Examination Board. I further affirm that I have used generative AI tools in accordance with ethical standards and academic integrity expectations.

Signature: [digital signature]

Date of Signature: [Date of Submission]